

PRIRODOSLOVNI ODJEL 2009. — 2010. GODINA

TERENSKO ISTRAŽIVANJE GEOLOŠKE I PALEONTOLOŠKE OSOBITOSTI PODRUČJA SLAVONIJE

U okviru pripremnih radova za stalni geološko-paleontološki postav Prirodoslovnog odjela Muzeja Slavonije terenskim istraživanjima prikupljeni su uzorci stijena i fosila koji će u postavu prezentirati dugu geološku prošlost Slavonije te postanak i razvoj Zemlje. (Vidović)

SUDJELOVANJE NA MEĐUNARODNOM KONGRESU I SAVJETOVANJU

- Vidović, S., 2009, Prirodoslovni odjel Muzeja Slavonije Osijek/Natural history department of Museum of Slavonia Osijek, Zbornik sažetaka/Proceeding of abstracts. 10. Hrvatski biološki kongres s međunarodnim sudjelovanjem, 312-313.
- Vidović, S., 2009, Interaktív kiállítási mód napjaink múzeumában az Eszéki Szlavónian Múzeum Eszék város madarai című kiállításának példáján/Interaktivni način izlaganja na suvremenim izložbama na primjeru izložbe Ptice na području grada Osijeka Muzeja Slavonije Osijek, Međunarodno

savjetovanje *Stalni postav u suvremenom muzeju*, Gradski muzej Subotica, 196.

PUBLICISTIČKA DJELATNOST (U OKVIRU MUZEJSKE DJELATNOSTI)

- Vidović, S., 2009, Slavonija, Baranja i Srijem – vrela europske civilizacije, I svezak. Paleontologija, 45-51.
- Vidović, S., 2009, Slavonija, Baranja i Srijem – vrela europske civilizacije, katalog izložbe, kataloške jedinice – paleontologija, 16-25.
- Vidović, S., 2009, *Ptice na području grada Osijeka*, izložba, 4. – 25. listopada 2009., Pastoralno-kulturno središte župe Mučeništva sv. Ivana Krstitelja Županja, deplijan izložbe.
- Vidović, S., 2009, Natural history department of Museum of Slavonia Osijek /Prirodoslovni odjel Muzeja Slavonije Osijek, Zbornik sažetaka/Proceeding of abstracts. 10. Hrvatski biološki kongres s međunarodnim sudjelovanjem, Osijek, 312.
- Vidović, S., 2010, Prirodopisna zbirka Kraljevske realne gimnazije u Osijeku, Osječki zbornik 29, 347-368.
- Vidović, S., 2010, Ledenodobni sisavci, Muzej Slavonije Osijek.

Sl. 1. Izložba *Ledenodobni sisavci*, MSO

STRUČNI RAD

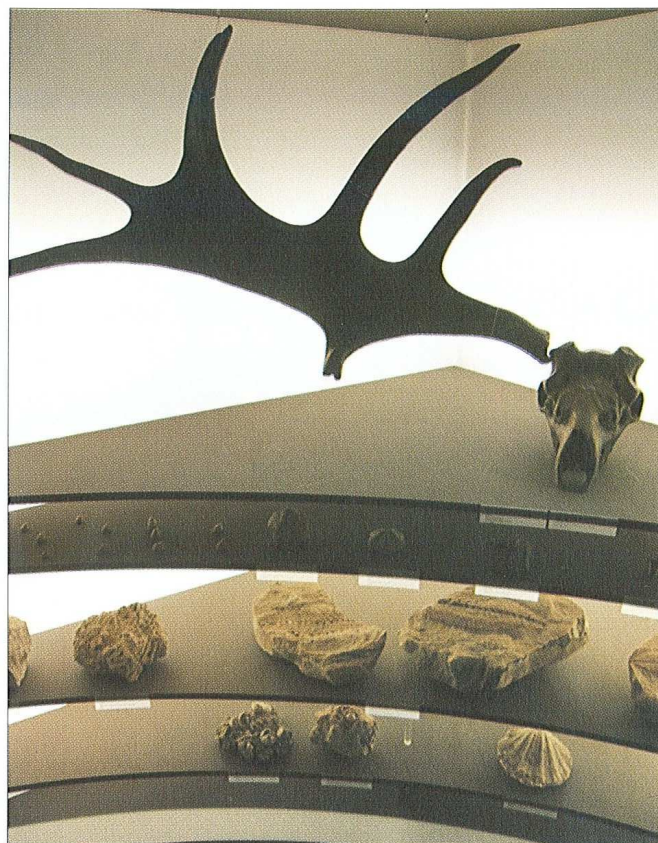
- članica Upravnog vijeća Muzeja Slavonije Osijek (Vidović)
- mentorica za izradu pismenog rada za stjecanje stručnog zvanja u muzejskoj struci, za zvanje kustosa, za područje mineraloško-petrografske struke i biološke struke – odluka Hrvatskog muzejskog vijeća (Vidović)

ZNANSTVENI RAD *ŠTETNICI U MUZEJU SLAVONIJE OSIJEK I NJIHOVO SUZBIJANJE* (VIDOVIĆ)

Muzejska građa podložna je napadu brojnih štetnika koji u nekontroliranim uvjetima mogu izazvati značajna oštećenja fundusa zbog čega zaštita od štetnika u muzejima zauzima značajno mjesto u očuvanju kulturne baštine. Analiza rezultata praćenja pojave štetnika rezultirat će ciljem istraživanja koji obuhvaća predlaganje učinkovitih mjera suzbijanja muzejskih štetnika u Muzeju Slavonije Osijek.

IZLOŽBENA DJELATNOST

- *Slavonija, Baranja i Srijem – vrela europske civilizacije*, Galerija Klovičevi dvori, Zagreb, 2009. (Vidović)
- *Stalni postav paleontološkog dijela Arheološkog odjela*, Gradski muzej Vinkovci, 2009. (Vidović)
- *Ledenodobni sisavci*, Muzej Slavonije Osijek, 2010. (Vidović)

Sl. 2. Izložba *Ledenodobni sisavci*, MSOSl. 2. Izložba *Slavonija, Baranja i Srijem – vrela europske civilizacije*, Galerija Klovičevi dvori

- gostovanje izložbe *Ptice na području grada Osijeka* Muzeja Slavonije u Osijeku u Pastoralno-kulturnom središtu župe Mučeništva sv. Ivana Krstitelja u Županji u organizaciji Zavičajnog muzeja Stjepana Grubera, 2009. (Vidović)

EDUKATIVNA DJELATNOST

- u okviru kolegija *Praktikum iz evolucije* Odjela za biologiju Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku održano je predavanje *Osnutak i djelovanje Prirodoslovnog odjela* (Vidović)
- vođena je ogledna radionica *Izrada replika fosila* za studente Odjela za biologiju Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku (Vidović)
- u okviru programa *Festival znanosti 2009* na temu *Evolucija* i obilježavanja 200 godina od rođenja Charlesa Darwina te 150 godina od objavljivanja njegovog najpoznatijeg djela *Podrijetlo vrsta* vođene su paleoradionice *Novi fosili* na Odjelu za biologiju Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku (Vidović)

Sanja Vidović, muzejska savjetnica
voditeljica Prirodoslovnog odjela

ARHEOLOŠKI ODJEL PODODJEL ZA PRAPOVIJESNU ARHEOLOGIJU 2009. – 2010. GODINA

2009. GODINA

SKUPLJANJE GRAĐE

Terensko istraživanje

Obavljeni su arheološki nadzori nad različitim iskopima u Osijeku i okolici:

- stručni arheološki nadzor u Kopačevu na dogradnji nadstrešnice uz mrtvačnicu
- stručni arheološki nadzor u Tvrđi nad rekonstrukcijom vrelovoda
- stručni arheološki nadzor u Kopačevu nad iskopom temelja dvorišnog dijela zgrade poslovne namjene
- stručni arheološki nadzor u Tvrđi nad rekonstrukcijom vrelovoda
- stručni arheološki nadzor u Retfali, Kolodvorska 11
- stručni arheološki nadzor u Osijeku - obiteljska kuća, B. Bjelinskog 22
- stručni arheološki nadzor u Kneževim Vinogradima- izgradnja distribucijskog plinovoda

DOKUMENTACIJA

Provedena je redovita obrada predmeta u računalnom programu M++, a obrađeni su arheološki predmeti pohranjeni u sljedećim zbirkama:

Neolitička zbirka s podmapama:

Iskopavanje na lokalitetu Osijek-Filipovica/Hermanov vinograd 2007. godine

Iskopavanja na lokalitetu Čepin-Ovčara/Tursko groblje

Iskopavanje u Kneževim Vinogradima 2003. godine

Iskopavanje u Belišću-Staro Valpovo 2006. godine

Ukupno su inventirana i fotografirana 822 predmeta.

STRUČNI RAD

Stručna obrada muzejske građe

U svrhu polaganja stručnog ispita obrađene su kamene glačane alatke s lokaliteta Čepin-Ovčara. Materijal je inventiran, fotografiran, kataloški obrađen, a alatke su ispitane makroskopski na Mineraloško-petrografskom zavodu Prirodoslovno-matematičkog fakulteta u Zagrebu.

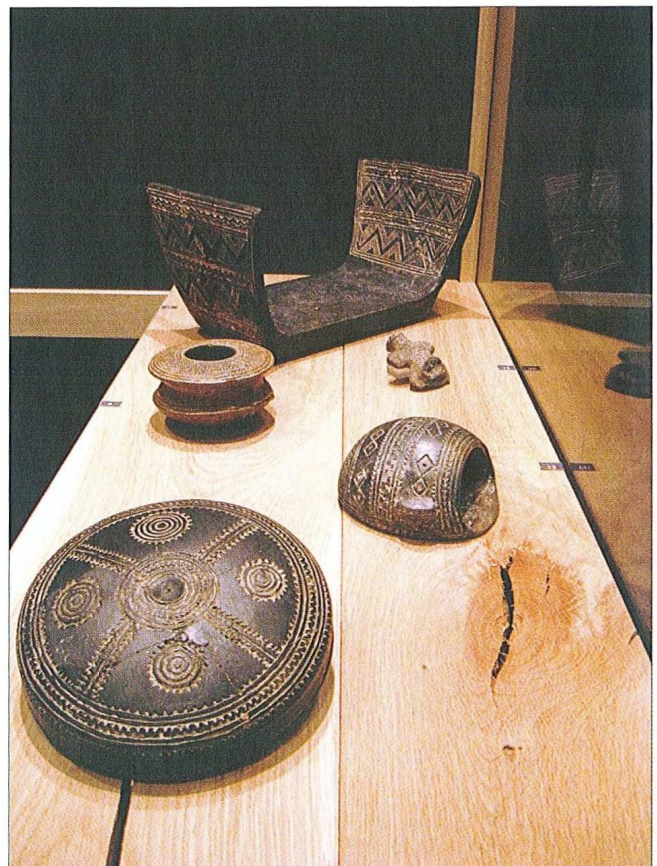
Stručno usavršavanje

U organizaciji Arheološkog muzeja u Zagrebu, kustosice Arheološkog odjela posjetile su njemačke gradovi Karlsruhe, Stuttgart i Hochdorf. U trenutku posjeta keltskom lokalitetu Hochdorf imale smo priliku razgledati izložbu pod nazivom *Dreitausend Jahre Vorgeschichte – Meisterwerk der Metallzeit im kontinentalen Kroatien*, na kojoj su, uz suradnju njemačkih arheologa, sudjelovali i arheolozi iz Hrvatske te je izložen i mnogobrojni materijal iz Muzeja Slavonije.

Sudjelovanje na Godišnjoj i izbornoj skupštini Hrvatskog arheološkog društva na otoku Visu. Tema skupa bila je *Arheološko istraživanje na srednjem Jadranu*.

Revizija građe

Obavljena je revizija arheološke građe s lokaliteta Sarvaš – Gradac koja broji nekoliko tisuća predmeta. Prilikom revizije revidirano je 1109 predmeta s navedenog lokaliteta dok je sav materijal prepakiran i raspoređen prema godinama istraživanja, vrsti materijala te smještaju unutar arheoloških sondi. Pojedini ulomci su zbog svoje važnosti izdvojeni, fotografirani te pripremljeni za unos u bazu podataka.

Sl. 1 Predmeti vučedolske kulture izloženi na izložbi *Dreitausend Jahre Vorgeschichte – Meisterwerk der Metallzeit im kontinentalen Kroatien*, Hochdorf, 2009.

Suradnja

U sklopu suradnje s Odjelom za fiziku Sveučilišta J. J. Strossmayer, spektroskopski je analizirano 5 ulomaka slikane keramike s lokaliteta Čepin-Ovčara i Kneževi Vinogradi.

IZLOŽBENA DJELTNOST

Pododjel za prapovijesnu arheologiju sudjelovao je s odabranim reprezentativnim primjercima keramičkih, koštanih i metalnih predmeta iz pojedinih prapovijesnih razdoblja od neolitika do mlađeg željeznog doba a s različitih lokaliteta s područja Osijeka te čitave Slavonije, na izložbi pod nazivom *Slavonija, Baranja i Srijem - vrela europske civilizacije*, postavljenoj u Klovićevim dvorima u Zagrebu. Prikazani materijal objavljen je u slojevitoj monografiji s pripadajućim katalogom.

EDUKATIVNA DJELATNOST

U suradnji s muzejskim pedagogom Denisom Detlingom održane su dvije radionice pod nazivom *Zanimanje kustosa i Prapovijest na osječkom području*.

2010. GODINA

SKUPLJANJE GRAĐE

Terensko istraživanje

Obavljeni su arheološki nadzori nad različitim iskopima u Osijeku i okolici:

- stručni arheološki nadzor u Kneževim Vinogradima nad izvođenjem zemljanih radova na izgradnji Distribucijskog plinovoda
- stručni arheološki nadzor nad izgradnjom višestambene građevine u Osijeku, Divaltova 24
- stručni arheološki nadzor nad izgradnjom kabelskog dalekovoda u osječkoj Tvrđi, Perivoj kralja Tomislava
- stručni arheološki nadzor nad zamjenom vrelovodne mreže u ulicama kralja Zvonimira, Istarskoj, Keršovanijevoj, Krežminoj i Cesarićevoj
- stručni arheološki nadzor nad rekonstrukcijom i izgradnjom vodovoda i kanalizacije u Istarskoj ulici u Osijeku
- stručni arheološki nadzor prilikom rekonstrukcije mosta ispred Vodenih vrata

Zaštitna arheološka istraživanja

Arheološko sondiranje u Osijeku – Vinogradska ulica

Ugovorom načinjenim na temelju Posebnih uvjeta Konzervatorskog odjela u Osijeku, predviđen je arheološki nadzor

Sl.2 Kneževi Vinogradi, Ulica Š. Petefija, 2010.

nad izgradnjom sanitarne kanalizacije na dijelu Vinogradske i Vukovarske ulice, koja je postavljena 2005. godine. O navedenim radovima arheolozi nisu bili obaviješteni te je cjelokupan posao obavljen bez arheološkog nadzora. Kako se radi o zaštićenom i registriranom arheološkom lokalitetu, dogovoreno je da se iskopaju probne sonde kako bi se utvrdila eventualna šteta počinjena prilikom navedenih iskopavanja. Otvorene su tri sonde ukupne površine 26 m². Sam položaj istraženih sondi bio je uvjetovan građevinskom zonom samog iskopa prethodne kanalizacije, tako da se radilo o tek uskom pojasu uz sam rub ceste. Prve dvije sonde nisu pokazivale arheološke konstrukcije, te je pronađena tek manja količina novovjekovnih površinskih nalaza. Treća i najveća sonda otvorena je na mjestu bivšeg smetišta.

Ispod ilovače i smeća uočen je sloj tamnosmeđe zemlje, prepun usitnjenog materijala, odnosno keramike, životinjskih kosti, školjki, te lijepa. Pronađeni keramički nalazi karakteriziraju više kulturnih pojava srednjeg brončanog doba među kojima se ističu ulomci južnopanonske inkrustrirane keramike. Kako ovaj sloj nije pokazivao nikakve arheološke konstrukcije, može se zaključiti da se radi o prapovijesnom naplavinskom sloju rijeke Drave.

Sl. 3. Osijek, Zvonimirova ulica, 2010.

Arheološko sondiranje u Osijeku – Huttlerova ulica 12-14

Cilj provedenog arheološkog sondiranja na mjestu budućeg stambenog objekta bio je utvrđivanje debljine recentnog napisa i dubine na kojoj se pojavljuju arheološki slojevi.

Lokacije sonde određene su prema odnosu već postojećih objekata, kako bi se što uspješnije izbjegli recentni temelji. Prva sonda otvorena je u uličnom dijelu budućeg objekta površine od 25 m². Recentne izgradnje ipak nije bilo moguće izbjeći, a rimski kulturni sloj pojavio se na relativnoj dubini od 0,80 m.

Antički ostaci gradnje vidljivi su kao popločenje s pripadajućom nabijenom podlogom, urušenje koje se nije u cijelosti moglo definirati jer izlazi izvan gabarita otvorene sonde, a i dodatno je uništeno novovjekovnim gradnjama.

Od pokretnih nalaza pronađena je keramika i životinjske kosti. Od značajnih posebnih nalaza pronađeni su vrlo sitni ulomci terra sigillate i brončani novac rimskog cara Valentiniana I. (321. – 375. god). Prema dogovoru s Konzervatorskim odjelom u Osijeku, ostaci antičke arhitekture nisu uklanjani nego su po završetku radova primarno zaštićeni geotekstilom.

Zaštitno arheološko istraživanje- Perivoj kralja Tomislava, na mjestu nekadašnjih Valpovačkih vrata

Stručnim arheološkim nadzorom prilikom izgradnje kabelskog dalekovoda KB10(20)kV TS Osijek 34-TS Osijek 141 u osječkoj Tvrđi, na prostoru zapadno od zgrade vojne straže i garnizonskog zatvora (Prehrambeno-tehnološki fakultet) uočen je zid, u širini od 1 m, za koji se pretpostavilo da je ostatak baroknog fortifikacijskog sustava Tvrđe, srušenog dvadesetih godina 20. stoljeća.

Kako bi se utvrdila točna funkcija pronađenog zida, otvorena je manja sonda površine 80 m².

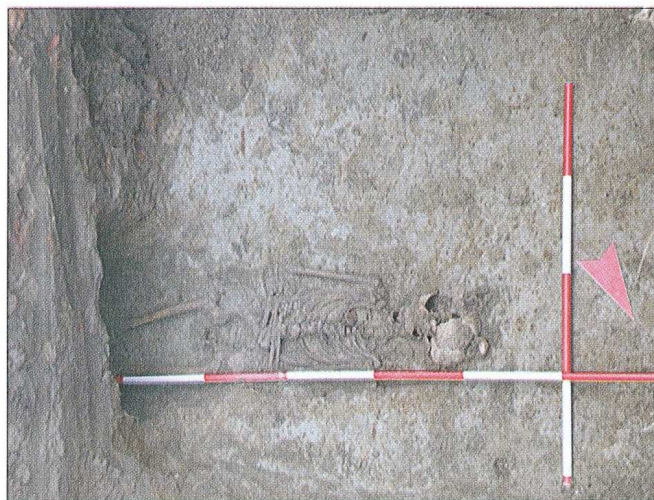
Arheološkim istraživanjem istražen je dio baroknog fortifikacijskog sustava, odnosno vanjsko lice kurtine koja je na zapadnom dijelu Tvrđe spajala bastione sv. Josipa i sv. Terezije. Ispred kurtine nalazio se obrambeni kanal zatrpan nakon prestanka njegove funkcije, definitivno 1925. godine kada su zidine srušene gotovo u potpunosti.

Kroz istraženu kurtinu prolazila su jedna od četiriju gradskih vrata, tzv. Valpovačka vrata, koja su povezivala Gornji grad i Tvrđu, a kroz koja je od 1884. godine, prolazio tramvaj na konjsku zapregu, prvi u Hrvatskoj. Temeljni zid Valpovačkih vrata uočen je neposredno ispod današnje hodne površine, daleko očuvaniji nego li se to prethodno mislilo.

Datiranje fortifikacijskog sustava smješteno je u početak 18. stoljeća, kada je cijelo ovo područje pod izravnom opasnošću od Turaka. Prestankom opasnosti te daljnjim razvojem grada Osijeka zidine postaju teret tako da je donesena odluka o njihovom rušenju, koje je provedena 20-ih godina prošloga stoljeća.

Arheološko rekognosciranje

Obavljeno je arheološko rekognosciranje lokaliteta u Dalju (Busija) i Daljskoj planini (Mala Straža i Velika Straža) - u suradnji s kolegicom Vlatkom Revald iz Konzervatorskog odjela u Osijeku. Prilikom obilaska terena na Daljskoj planini uočena je brojnost arheoloških lokaliteta, a na dar smo dobili mamutov zub, koji je predan u Prirodoslovni odjel.

Sl. 4. Osijek, Istarska ulica, 2010.

Sl. 5 Osijek, Tvrđa, Valpovačka vrata, 2010.

Sl. 6 Osijek, Tvrđa, Vodena vrata, 2010.

USTUPANJE

Trajno ustupanje arheološkog materijala Arheološkom muzeju u Osijeku s lokaliteta Josipovac Punitovački-Veliko Polje II (istraživanog 2008. godine pod stručnim vodstvom dr. sc. Jasne Šimić).

ZAŠTITA

Restauracija

U radionici Arheološkog muzeja u Zagrebu, restauriran je latenski mač s lokaliteta Osijek – Ciglana/Zelena polje.

DOKUMENTACIJA

Provedena je redovita obrada predmeta u računalnom programu M++, a obrađeni su arheološki predmeti pohranjeni u sljedećim zbirkama:

Neolitička zbirka

Zbirka brončanog i starijeg željeznog doba

Zbirka nalaza s iskopavanja Aljmaš-Podunavlje

Zbirka nalaza s arheoloških iskopavanja u Sarvašu

Ukupno je inventirano i fotografirano 768 predmeta.

Fototeka

Skeniranje arhivskih fotografija s iskopavanja u Sarvašu 1942.-1943. godine

STRUČNI RAD

Sudjelovanje na savjetovanjima i kongresima

Sudjelovanje na godišnjem Neolitičkom seminaru u Ljubljani pod nazivom *Euroasian Neolithic: Perspectives from Culture, Population and Climate*.

IZLOŽBENA DJELATNOST

Gostovanje izložbe pod nazivom *Heramnov vinograd, arheološko nalazište mlađeg kamenog doba u Osijeku*, autorice dr. sc. Jasne Šimić u Puli u izložbenom prostoru Amfiteatra.

ZNANSTVENI RAD

U listopadu 2009. godine kustosica Dragana Rajković upisuje Poslijediplomski doktorski studij pri Odsjeku za arheologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.

ODNOSI S JAVNOŠĆU

Sudjelovanje u radioemisiji osječkog radija *Mačkama* i Slavonskoj televiziju s temom arheološkog istraživanja na lokalitetu Tvrđa – Valpovačka vrata.

*Dragana Rajković, dipl. arheol.
voditeljica Pododjela prapovijesne arheologije*

ARHEOLOŠKI ODJEL PODODJEL ANTIČKE ARHEOLOGIJE 2009. — 2010. GODINA

Zaštitna arheološka istraživanja Osijek – Vojarna - Učiteljski fakultet 2008. - 2009. (Sl. 1, 2, 3)

Tijekom jeseni 2008. i proljeća - ljeta 2009. godine provedena su zaštitna arheološka istraživanja na lokaciji Učiteljskog fakulteta smještenog u sjeveroistočnom dijelu Sveučilišnog kampusa koji se nalazi na položaju bivše vojarnje „Drava“. Voditeljica projekta je Slavica Filipović, prof., Muzej Slavonije Osijek. U zaštitnim istraživanjima na lokaciji Učiteljskog fakulteta istražena je površina od 2700 m². Radi se o površini koja pripada dijelu velike arheološke zone u Donjem gradu u Osijeku kojom su obuhvaćena prapovijesna i rimska nalazišta položena na blago povišenom položaju uz desnu obalu rijeke Drave.

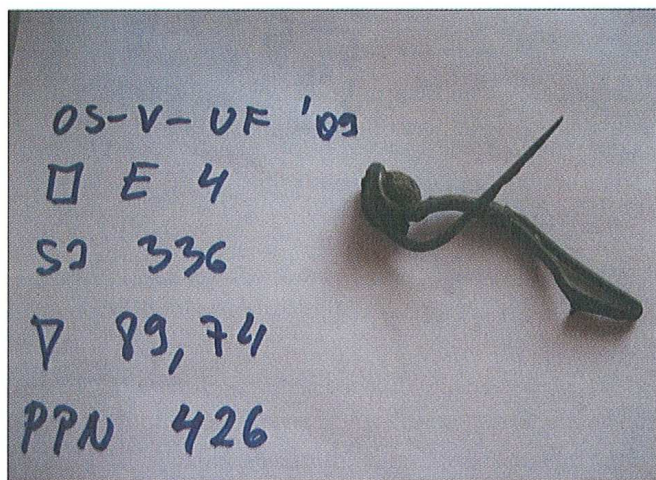
Istraživanje je pokazalo kako su arheološki slojevi dijelom uništeni tijekom izgradnje Topničke vojarnje i pomoćnih zgrada 1896. godine, ali i poslije, tijekom druge polovice 20. st. Posebno su brojna oštećenja nastala ukopavanjem kanalizacijskih, vodovodnih, telefonskih i električnih instalacija.

Sl. 1. Vojarna - Učiteljski fakultet, foto S. Filipović

Nakon iskopa novovjekovnih cjelina, izdvojeni su brojni ukopi za temelje rimskih objekata u kojima su tek rijetko ostali sačuvani dijelovi izvornih struktura načinjenih od ulomaka opeka i kamena povezanih s dosta žbuke. Posebno se izdvaja otkriće dijela glavne gradske kanalizacije s jednim od priključaka. Ostaci temelja tri objekta ukazuju na postojanje monumentalne arhitekture s porticima položenim uz gradske komunikacije koja je, najvjerojatnije, nastala tijekom prve polovice 2. st.

Mlađi nalazi iz 3. - 4. st. izuzetno su rijetki, budući su gornji rimski slojevi uklonjeni tijekom niveliranja terena pri izgradnji Vojarne. Isto tako, ukopi rimskih jama iz 3. - 4. st. nisu zabilježeni. U zapunama jama prikupljeni su brojni keramički, stakleni i metalni nalazi koji ih datiraju od razdoblja julijevsko-klaudijevske dinastije (od Tiberija) pa do prve polovice 2. st. (Trajan, Hadrijan). Za datiranje su važni nalazi novca, fibula i keramičkih posuda, posebno *terra sigillate* i amfora koje ukazuju na prosperitet naselja, posebno od vremena Nerona, ali i uspostavljenim trgovačkim odnosima s drugim dijelovima Carstva, posebno sjevernom Italijom. Važni su i nalazi opeka s pečatima vojnih postrojbi koji vjerojatno ukazuju na prisutnost vojnih postrojbi u Mursi, posebno tijekom 1. st. S njima se možda mogu povezati i brojni nalazi manjih peći kruškolikog oblika. Uz importirana dobra brojni su i nalazi keramičkih ulomaka koji se mogu pripisati autohtonom

Sl. 2. Vojarna - Učiteljski fakultet, foto S. Filipović

Sl. 3. Vojarna - Učiteljski fakultet, foto S. Filipović

predrimskom stanovništvu koje je također činilo sastavni dio stanovništva ranorimske Murse. Od posebne je važnosti otkriće brojnih jama ograda i ukopa stupova koji svjedoče o infrastrukturi dosad slabo poznate ranorimske faze Murse koja je prethodila podizanju objekata.

Nakon istraživanja rimskih slojeva i objekata, zabilježeni su i brojni prapovijesni nalazi koji se pripisuju južnom rubnom dijelu naselja čije se središte nalazilo na povišenom položaju uz Dravu. U istraživanjima na položaju Učiteljskog fakulteta prepoznati su ukopi brojnih jama i zemunica, no od najvećeg je značaja otkriće u jugoistočnom dijelu iskopa gdje su pronađeni ostaci jame ovalnog oblika s nalazima naoružanja te ljudskih i životinjskih kostiju. Izdvojeni su i ostaci jarka koji je sadržavao zapune s brojnim nalazima dijelova naoružanja i konjske opreme latenske kulture, dok se u nešto manjem broju pojavljuju dijelovi nošnje, ulomci brončanih posuda, dijelovi kola te novac. Isto tako, pronađeni su ulomci keramičkih posuda. Za prikupljene nalaze naoružanja, konjske opreme i dijelova kola može se zaključiti kako ne predstavljaju uobičajen dio inventara naselja Skordiska, odnosno ukazuju da se radi o dijelu naselja koji je imao posebnu funkciju. Vjerojatno su u pitanju nalazi koje se mogu pripisati ostatku svetišta ili nekog drugog kulturnog mjesta čiji se središnji dio nalazio u neposrednoj blizini istražene površine, vjerojatno s istočne strane. S obzirom na prikupljene nalaze istraženi se dio naselja može datirati u razdoblje srednje kasnog latena, odnosno u 2. i 1. st. pr. Kr.

Zaštitna arheološka istraživanja Veliko polje – Berezine 2009. (Sl. 4, 5)

Tijekom rujna 2009. godine provedena su zaštitna arheološka istraživanja nalazišta Veliko Polje - Berezine koje se nalazi na trasi obilaznice Slatine. Voditeljica projekta je Slavica Filipović, prof., Muzej Slavonije Osijek. Istraživanjem je obuhvaćena površina od 9500 m². Nalazište Veliko polje - Berezine predstavlja ostatke nizinskog naselja smještenog na jugoistočnom rubu grada Slatine.

Najmlađi pronađeni nalazi pripadaju razdoblju srednjeg vijeka. Radi se o jamama s kojima se mogu povezati pojedini ukopi rupa za stupove, što svjedoči o postojanju manjeg naselja koje se na osnovu keramičkih ulomaka može datirati između 10. - 12. st.

U najvećem su broju izdvojeni ostaci objekata iz mlađeg željeznog doba. Brojne rupe od stupova svjedoče o postojanju kuća i spremnica. Prepoznaju se ukopi pravokutnih poluzemunica koji su imali radnu funkciju. Arheološki materijal naselje datira u razdoblje od kraja srednjeg do kasnog latena (2. - 1. st. pr. Kr.) kada se na području slatinske Podravine smješta panonska plemenska zajednica Andizeta.

Iz faze starijeg željeznog doba otkrivena su dva paljevinska groba.

Najstariji pronađeni nalazi pripadaju ostacima naselja iz mlađe faze kasnog brončanog doba. Izdvojeni su ukopi jama

Sl. 4. Slatina - Berezine, foto S. Filipović

Sl. 5. Slatina - Berezine, foto S. Filipović

s nalazima keramičkih ulomaka koji se mogu datirati u mlađu fazu kulture polja sa žarama (11. - 10. st. pr. Kr.).

Zaštitna arheološka istraživanje Slatina – Veliko polje – Trnovača 2009. (Sl. 6, 7)

Od listopada do prosinca 2009. godine provedena su zaštitna arheološka istraživanja nalazišta Veliko Polje - Trnovača koje se nalazi na trasi obilaznice Slatine. Voditeljica projekta je Slavica Filipović, prof., Muzej Slavonije Osijek. Istraživanjem je obuhvaćena površina od 8500 m². Nalazište Veliko polje - Trnovača smješteno je na jugoistočnom rubu grada Slatine, na blagim uzvišenjima s istočne strane potoka Potočani.

Nakon iskopa humusa debljine cca. 0,30 m, izdvojeni su ostaci brojnih zapuna ukopanih objekata iz različitih vremenskih razdoblja, dok ostaci „kulturnih slojeva“ nisu zabilježeni. Dokumentirana je dvoslojnost nalazišta. Ispod humusa izdvojen je sloj smeđe ilovače sa zapunama brojnih objekata (antika: 1. - prva polovica 2. st.; mlađe željezno doba: 2. - 1. st. pr. Kr.). Ispod tog geološkog sloja, cca. 0,60 - 1,00 m, ispod razine humusa izdvojen je još jedan geološki sloj sa zapunama ukopanih objekata (kasno brončano doba: 11. - 10. st. pr. Kr.). Radi se, dakle, o položaju na kojem je zabilježeno više geoloških slojeva s ostacima naselja iz različitih razdoblja.

Najstariji pronađeni nalazi potječu iz kasnog brončanog doba kojem se pripisuju ostaci naselja i pripadajuće groblje s

Sl. 6. Slatina - Trnovača, foto S. Filipović

Sl. 7. Slatina - Trnovača, foto S. Filipović

paljevinskim grobovima. U istraženom dijelu naselja izdvojeni su ostaci zemunice i jama s nalazima karakterističnih keramičkih ulomaka koji se mogu datirati u mlađu fazu kulture polja sa žarama, odnosno uže, u 11. - 10. st. pr. Kr.

Grobovi su izdvojeni u pojasu širine cca. 50 m, s nalazima nasebinskih objekata oko njih.

Najveći dio istraženih objekata pripada razdoblju mlađeg željeznog doba kada se na području slatinske Podravine pretpostavlja smještaj panonske plemenske zajednice Andizeta. Infrastrukturi naselja pripadaju ostaci kuća, nadzemnih spremišta te poluukopani objekti kojima se pripisuje stambeno-radna funkcija i tzv. otpadne jame koje su sadržavale znatne količine keramičkih ulomaka i kućnog lijepa. Metalni i keramički nalazi datiraju istražen dio naselja u 2. - 1. st. pr. Kr. Naselje na Trnovači pokazuje kontinuitet u ranorimsko razdoblje.

Najveći dio keramičkih oblika također pokazuje kontinuitet, no pojavljuju se importi keramike tankih stijenki, finog stolnog posuđa (vrčevi), a posebno su važni nalazi novca koji će pomoći u datiranju naselja. Radi se o nizinskom tipu naselja

koje je vjerojatno zadržalo raniji agrarni karakter, a potrajalo je sve do u prvu polovicu 2. st. kada takva naselja zamjenjuju vile kao novi osnovni gospodarski subjekt.

Zaštitna arheološka istraživanja Slatina – Veliko Polje – Potočani 2009. - 2010. (Sl. 8)

Od prosinca 2009. godine do svibnja 2010. godine provedena su zaštitna arheološka istraživanja nalazišta Veliko Polje - Potočani koje se nalazi na trasi obilaznice Slatine Voditeljica projekta je Slavica Filipović, prof., Muzej Slavonije Osijek. Istraživanjem je obuhvaćena površina od 5000 m². Nalazište Veliko polje - Potočani smješteno je na jugoistočnom rubu grada Slatine, na blagom uzvišenju sa zapadne strane potoka Potočani.

Nakon iskopa humusa debljine cca. 0,30 - 0,40 m, izdvojeni su ostaci brojnih zapuna ukopanih objekata iz različitih vremenskih razdoblja, dok ostaci „kulturnih slojeva“ nisu zabilježeni. Radi se o nizinskom naselju koje se smjestilo u kontaktnoj zoni slatinskog pobrđa s dravskom ravnicom kojom je prolazila važna komunikacija koja je povezivala jugoistočni alpski prostor s Podunavljem. Od prapovijesnog naselja izdvojeni su ostaci jama s keramičkim nalazima koji se na osnovi tipološke analize (zdjele uvučenog i koso kaneliranog ruba, lonci zaobljenog tijela s plastičnim trakama) mogu datirati u kasno brončano doba, odnosno, u mlađu fazu kulture polja sa žarama (11. - 9. st. pr. Kr.).

Najveći dio istraženih objekata pripada rimskom razdoblju. Infrastrukturi naselja pripadaju ostaci kuća, ostaci nadzemnih spremišta, zatim manje poluzemunice kojima se pripisuje radna funkcija, te tzv. otpadne jame u kojima su pronađene znatne količine keramičkih ulomaka, kućnog lijepa i ugljena. Također, izdvojeni su i ostaci uskih te plitkih rova koji su najvjerojatnije predstavljali ograde parcela i dvorišta. Istraženi dio naselja ukazuje na postojanje manjih, obiteljski organiziranih mikrocjelina.

Od materijalne ostavštine u najvećem su broju pronađeni ulomci keramičkih posuda. Dio keramičkog posuđa izrađen je na lončarskom kolu ili je modeliran rukom u autohtonim tradicijama mlađeg željeznog doba, dok drugi dio pripada oblicima rimske provincijalne keramike. Od metalnih su na-

Sl. 8. Slatina - Potočani, foto S. Filipović

laza pronađeni željezni predmeti, najčešće dijelovi oruđa, za koje je prije završetka konzervacije teško odrediti izvornu namjenu. Brojne su i tzv. brončane oštro profilirane fibule koje datiraju naselje u drugu polovicu 1. i prvu polovicu 2. st., a što potvrđuju i ulomci brončanih ručki patere te velike zdjele čije se posjedovanje može povezati s pripadnicima lokalne elite.

Zaštitna arheološka istraživanja Našice – „Orašje“ 2010. (Sl. 9)

U lipnju i srpnju 2010. godine provedena su zaštitna arheološka istraživanja nalazišta Orašje koje se nalazi na trasi obilaznica Našice. Istraživanjem je obuhvaćena površina od 5000 m². Voditeljica projekta je Slavica Filipović, prof., Muzej Slavonije Osijek. Nalazište Orašje je smješteno na istočnom rubu naselja Markovac Našički, na padinama blagog uzvišenja smještenog s južne strane Našičke rijeke. Nakon iskopa sloja humusa debljine cca. 0,40 m, izdvojeni su ostaci zapuna ukopanih objekata iz srednjeg vijeka, dok ostaci slojeva nisu zabilježeni. Radi se o nizinskim naselju koje se smjestilo uz Našičku rijeku. S obzirom na prikupljene nalaze keramičkih i metalnih predmeta, radi se o manjem kasnosrednjovjekovnom naselju koje se može povezati s istovremenim većim naseljem s druge strane Našičke rijeke.

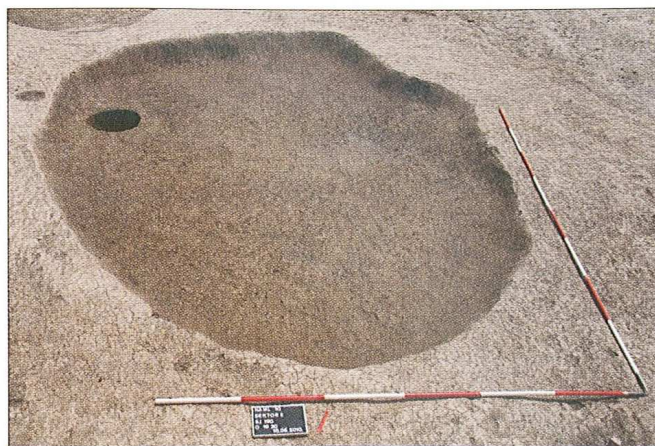

Sl. 9. Našice - Orašje, foto S. Filipović

Ostacima infrastrukture srednjovjekovnog naselja pripadaju ostaci jama s keramičkim i metalnim nalazima koji se na osnovi tipološke analize mogu datirati u kasni srednji vijek (14. - 16. st.). Infrastrukturi naselja pripadaju i ukopi rupa za stupove te kanali u kojima su također pronađeni keramički ulomci, kućni lijep, ugljen te metalni predmeti. Od materijalne ostavštine u najvećem su broju pronađeni ulomci keramičkih posuda koje su izrađene na lončarskom kolu. Metalni predmeti (željezni) pokazuju iznimno slabu sačuvanost, pa ih je prije završetka konzervacije teško tipološki klasificirati.

Zaštitna arheološka istraživanja Našice – „Male Livadke“ 2010. (Sl. 10)

Tijekom svibnja, lipnja i srpnja 2010. godine provedena su zaštitna arheološka istraživanja nalazišta Male Livadke koje

Sl. 8. Našice - „Male livade“, foto S. Filipović

se nalazi na trasi obilaznica Našice. Voditeljica projekta je Slavica Filipović, prof., Muzej Slavonije Osijek. Istraživanjima je obuhvaćena površina od 12500 m². Nalazište Male Livadke je smješteno na istočnom rubu naselja Markovac Našički, na zapadnim padinama blagog uzvišenja s istočne strane nekadašnjeg manjeg vodotoka.

Nakon iskopa sloja humusa debljine cca. 0,30 - 0,40 m, izdvojeni su ostaci zapuna ukopanih objekata iz srednjeg vijeka, dok ostaci kulturnih slojeva nisu zabilježeni. Radi se o nizinskom naselju koje se smjestilo u kontaktnoj zoni krndijskog pobrđa s dravskom ravnicom. Ostacima infrastrukture srednjovjekovnog naselja pripadaju ostaci jama s keramičkim nalazima koji se na osnovi tipološke analize mogu datirati u kasni srednji vijek (13. - 15. st.). Infrastrukturi naselja pripadaju i ukopi rupa za stupove te kanali-jarci u kojima su također pronađeni keramički ulomci, kućni lijep, ugljen te metalni i kameni predmeti. Izdvojeni su i ostaci uskih te plitkih rova koji su najvjerojatnije predstavljali ograde parcela i dvorišta. Od materijalne ostavštine u najvećem su broju pronađeni ulomci keramičkih posuda koje su izrađene na lončarskom kolu. Metalni predmeti (željezni) pokazuju iznimno slabu sačuvanost, pa ih je prije završetka konzervacije teško tipološki klasificirati.

IZLOŽBENA DJELATNOST (Sl. 11, 12)

Naslov izložbe: „Kasnoantička nekropola u Zmajevcu“ (29. 10. - 29. 11.)

Autorica izložbe: Slavica Filipović, prof.

Oblikovanje izložbe: Sandra Horvat, dipl. arh.

Vrsta izložbe: arheološka

Tema: prezentacija rezultata sustavnog arheološkog istraživanja na prostoru hrvatskog dijela dunavskog limesa u Baranji – Zmajevac.

Suvremeni i znanstveni pristup u istraživanju i atraktivnost nalaza omogućuje nam multimedijalnu prezentaciju materijala na izložbi.

Korisnici: znanstvene i obrazovne ustanove, studenti humanistike i štovatelji kulturne povijesne baštine Slavonije i Baranje.

Sl. 11. Otvorenje izložbe *Kasnoantička nekropola u Zmajevcu*, foto S. Filipović

Sl. 12. Izložbe *Kasnoantička nekropola u Zmajevcu*

MUZEJSKE RADIONICE (Sl. 13)

Radionica: Rekonstrukcija grobnice 52

Vrijeme održavanja: 16. 11. 2010.

U radu su sudjelovali učenici Elektrotehničke i prometne škole Osijek.

Sl. 13. Radionica, foto S. Filipović

Radionica: Nekropola - Grad mrtvih

Vrijeme održavanja: 26. 11. 2010.

U radu su sudjelovali učenici Osnovne škole Zmajevac

Voditelji radionice su muzejski pedagog Denis Detling, prof. i autorica izložbe Slavica Filipović, prof.

SUDJELOVANJE NA KONGRESIMA

2010., Varaždin - Hrvatsko arheološko društvo (znanstveni skup)

Rad: Filipović, S., - Ložnjak Dizdar, D., *Slatina - Veliko Polje u mreži naseljenosti Srednje Podravine u kasnom brončanom dobu*

PUBLICIRANI RADOVI

Bojan Djurić, Harald W. Müller, Slavica Filipović, Karakteriziranje mramornih spomenika Murse, *Osječki zbornik 29*, Osijek 2009., 9 – 18

Filipović, S., Zaštitna arheološka istraživanje Osijek – Vojarna - Građevinski fakultet 2006. - 2008., *Hrvatski arheološki godišnjak IV*, Zagreb 2009., 51 – 52

Filipović, S., Sustavno arheološko istraživanje kasnoantičke nekropole u Zmajevcu 2008., *Hrvatski arheološki godišnjak IV*, Zagreb 2009, 65 – 67

Filipović, S., *Kasnoantička nekropola u Zmajevcu*, katalog izložbe, Muzej Slavonije Osijek, 2010.

SURADNJA NA PROJEKTIMA – IZLOŽBE

Nalazi rimske vojne opreme u hrvatskoj, katalog izložbe, Arheološki muzej Zagreb, Zagreb 2010., (autorica kataloških jedinica 234 - 244)

Slavonija, Baranja i Srijem - vrela europske civilizacije, Galerija Klovičevi dvori (predano 89 predmeta, autorice kataloških jedinice su S. Filipović, M. Kovač, H. Göricke - Lukić)

Stalni postav antičkog razdoblja u Arheološkom muzeju Osijek - koncepciju postava odobrilo Muzejsko Vijeće Ministarstva kulture, izbor materijala

Mentorstvo

Mentorstvo Marini Kovač i Dragani Rajković - kustosicama pripravnicama

Slavica Filipović, prof.
voditeljica Arheološkog odjela

ARHEOLOŠKI ODJEL PODODJEL ANTIČKE ARHEOLOGIJE 2009. — 2010. GODINA

2009. GODINA

TERENSKA ARHEOLOŠKA ISTRAŽIVANJA

Zaštitna arheološka istraživanja

Zaštitna arheološka istraživanja Veliko polje – Berezine 2009.

Tijekom rujna 2009. g. provedena su zaštitna arheološka istraživanja na trasi obilaznice grada Slatine na nalazištu Veliko Polje – Berezine. Voditeljica projekta bila je viša kustosica Slavica Filipović, prof., a rad na totalnoj stanici i pripadajuću dokumentaciju vodila je kustosica Marina Kovač, dipl. arheologinja, obje iz Muzeja Slavonije Osijek.

Zaštitna arheološka istraživanje Slatina – Veliko polje – Trnovača 2009.

Tijekom listopada i studenoga 2009. g. kustosica Marina Kovač, dipl. arheologinja, sudjelovala je na zaštitnim arheološkim istraživanjima nalazišta Veliko Polje – Trnovača, koje se nalazi na trasi obilaznice Slatine (rad na totalnoj stanici i vođenje pripadajuće dokumentacije). Voditeljica projekta bila je viša kustosica Slavica Filipović, prof.

Stručni arheološki nadzori

Tijekom 2009. g. obavljani su i stručni arheološki nadzori nad različitim zemljanim radovima u Osijeku i okolici:

- stručni arheološki nadzor u Kopačevu na dogradnji nadstrešnice uz mrtvačnicu,
- stručni arheološki nadzor u Kopačevu nad iskopom temelja dvorišnog dijela zgrade poslovne namjene,
- stručni arheološki nadzor u Kolodvorskoj ulici 11 nad iskopom temelja dviju obiteljskih kuća,
- stručni arheološki nadzor u Krstovoj ulici 14a u Osijeku nad iskopom temelja obiteljske kuće,
- stručni arheološki nadzor nad izvođenjem zemljanih radova za rekonstrukciju vrelovoda u Tvrđi,
- stručni arheološki nadzor u Kneževim Vinogradima nad izgradnjom distribucijskog plinovoda.

DOKUMENTACIJA

Tijekom 2009. g. provedena je redovna obrada muzejskih predmeta u računalnim programima M++ i Mmedie, a kustosica Marina Kovač obrađivala je arheološke predmete pohranjene u sljedećim zbirkama:

- Zbirka nalaza Osijek-Vojarna-Poljoprivredni fakultet,
- Zbirka nalaza Osijek-Vojarna-Građevinski fakultet,
- Zbirka nalaza Osijek-Vojarna-Studentski dom,
- Zbirka koštanih predmeta.

Ukupno je inventirano 888 predmeta u Pododjelu antičke arheologije.

USTUPANJE GRAĐE

Muzeju antičkoga stakla u Zadru ustupljeno je, za potrebe otvorenja i pripadajuće izložbe, 5 predmeta iz Zbirke stakla Muzeja Slavonije u Osijeku.

Galeriji Klovićevi dvori iz Zagreba ustupljeni su predmeti Pododjela antičke arheologije za potrebe izložbe *Slavonija, Baranja i Srijem – vrela europske civilizacije*.

STRUČNI RAD

Stručna obrada muzejske građe

Tijekom 2009. g. obavljena je redovita stručna obrada predmeta pri unosu u program M++ te su kataloški obrađeni i predmeti koji su bili izabrani za prezentaciju na izložbi *Slavonija, Baranja i Srijem – vrela europske civilizacije* u Galeriji Klovićevi dvori u Zagrebu. Ujedno je izrađeno i 147 kataloških jedinica rimskih koštanih ukosnica iz zbirke Carla Franza Nubera za potrebe polaganja stručnog ispita za zvanje kustosa. Marina Kovač stekla je zvanje kustosice u lipnju 2009. g. Također su fotografirani i imenovani u Mmediji svi inventirani predmeti.

Ekspertize

Izvršena je procjena vrijednosti muzejskih predmeta koji su bili izabrani za potrebe izložbe *Slavonija, Baranja i Srijem – vrela europske civilizacije*, Galerija Klovićevi dvori, Zagreb.

Stručni radovi

KOVAČ, Marina (Osijek, Muzej Slavonije), *Donacija rimskih koštanih ukosnica Carla Franza Nubera Muzeju Slavonije u Osijeku*. - 67 str.: ilustr. u boji; 30 cm

Bibliografija. – Prilozi.

Mentor: Ante Rendić-Miočević.

U radu su predstavljene rimske koštane ukosnice iz fonda Muzeja Slavonije u Osijeku, pohranjene u Antičkom pododjelu Arheološkoga odjela te kao Podzbirka ukosnica čine dio Zbirke koštanih predmeta. Opisane su ukosnice iz donacije Carla Franza Nubera (svibanj 1895.), ljubitelja starina i jednoga od osnivača Muzeja slobodnoga kraljevskog grada Osijeka (danas Muzeja Slavonije). Uz opis obilježja koštanih predmeta i tipologiju ukosnica, rad donosi opsežan kataloški popis 147 koštanih ukosnica. Svaki je predmet popraćen i ilustracijom. (Preuzeto iz pregleda mr. sc. Snježane Radovanlije Mileusnić, *Informatica museologica* 40 (3-4)/2009., Zagreb.)

Stručno usavršavanje

Stručno usavršavanje bilo je u vidu:

- odlaska na studijsko putovanje u Njemačku (Karlsruhe, Manching, Stuttgart i Hochdorf), s kolegicama Rajković i Filipović, u organizaciji Arheološkog muzeja u Zagrebu,
- prisustvovanja predavanjima mađarskih arheologa na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu,
- sudjelovanja na Godišnjoj i Izornoj skupštini Hrvatskog arheološkog društva na otoku Visu, pri čemu je tema skupa bila *Arheološka istraživanja na srednjem Jadranu*,
- pohađanja MDC-ove redovne godišnje radionice/seminara na temu *Sadržajna obrada muzejske građe u programu M++ za arheološke zbirke* (8. svibnja 2009.),
- pohađanja MDC-ova seminara za pristupnike stručnog ispita (17. lipnja 2009.),
- obučavanja i rada na totalnoj stanici i u programu AutoCAD (rujan-studen 2009.),
- pripreme za vodstva po izložbama,
- stručnog putovanja na sajam Exponatec u Kölnu te putovanja po Njemačkoj i Belgiji (listopad 2009.).

SURADNJA I IZLOŽBENA DJELTNOST

U rujnu 2009. g. s Odjelom za fiziku Sveučilišta J. J. Strossmayera u Osijeku sklopljen je sporazum o suradnji, koji je vezan uz zajedničke projekte koji se bave spektroskopskom analizom uzoraka. Iste je godine analizirano 5 ulomaka slika keramike s lokaliteta Čepin-Ovčara i Kneževi Vinogradi, koje je ustupila kolegica Rajković, Pododjel prapovijesne arheologije. U planu su i daljnje analize ostalih muzejskih predmeta koji su podložni ovoj vrsti analize.

Suradnja s kustosicama Slavicom Filipović, Herminom Göricke-Lukić i kolegama iz Galerije Klovićevi dvori na izložbi *Slavonija, Baranja i Srijem – vrela europske civilizacije*. Materijal i pripadajuće kataloške jedinice koje prate

materijal Muzeja Slavonije predstavljeni su u pratećim monografijama izložbe.

ZNANSTVENO USAVRŠAVANJE

U listopadu 2009. g. kustosica Marina Kovač upisuje Poslijediplomski doktorski studij arheologije pri Odsjeku za arheologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.

PREVENTIVNA ZAŠTITA

U 2009. g. u depoe Pododjela antičke arheologije postavljena su 3 nova odvlaživača i 3 nova higrometra radi boljeg kontroliranja uvjeta u istima. Uz postavljanje odvlaživača i higrometara napravljene su i tablice za bilježenje dnevnih vrijednosti.

EDUKATIVNA DJELATNOST

Edukativna djelatnost obavljala se u vidu stručnih vodstava u Muzeju za osnovnoškolske, srednjoškolske i ostale grupe.

2010. GODINA

TERENSKA ARHEOLOŠKA ISTRAŽIVANJA

Stručni arheološki nadzori

Tijekom 2010. g. obavljani su stručni arheološki nadzori nad različitim zemljanim radovima u Osijeku i okolici:

- stručni arheološki nadzor u Kneževim Vinogradima nad izvođenjem zemljanih radova na izgradnji distribucijskog plinovoda,
- stručni arheološki nadzor u Osijeku, Travna 30, nad izvođenjem zemljanih radova za izgradnju obiteljske stambene i pomoćne građevine,

Sl. 1. Početak rada na rimskom mozaiku

Sl. 2. Izrada rimskog mozaika s motivom ribe indirektnom metodom

Sl. 3. Sudionici radionice i mozaici

- stručni arheološki nadzor u Osijeku, Ulica kneza Trpimira/ Sjenjak, nad izgradnjom kablenskog dalekovoda za Eurodom.

DOKUMENTACIJA

Tijekom 2010. g. provedena je redovna obrada muzejskih predmeta u računalnim programima M++ i Mmedie (fotografiranje i imenovanje slika), a kustosica Marina Kovač obrađivala je arheološke predmete pohranjene u sljedećim zbirkama:

- Zbirka koštanih predmeta,
- Zbirka grčkih vaza.

Ujedno valja naglasiti kako se proces inventiranja usporio zbog ispravaka koje je valjalo uraditi u samome programu uslijed promjene u tezaurusu te su se ručno preimenovala fotografije i inventarni brojevi.

Ukupno je inventirano 2092 predmeta u Pododjelu antičke arheologije.

STRUČNI RAD

Stručna obrada muzejske građe

Tijekom 2010. g. obavljena je redovita stručna obrada predmeta pri unosu u program M++ . Također su pregledane rimske freske kako bi bio učinjen izbor za restauraciju te kako bi se tražila sredstva za restauraciju od Ministarstva kulture Republike Hrvatske.

Stručno usavršavanje

Stručno usavršavanje bilo je u vidu:

- pohađanja MDC-ove dvodnevne radionice/seminara na temu preventivne zaštite muzejskih predmeta *Uvod u preventivnu zaštitu* (26. i 27. listopada 2010.),
- pripreme za vodstva po izložbama,
- pripreme za radionice i predavanje o rimskim mozaicima,
- stručnog putovanja u Pečuh s Muzejskom udrugom Istočne Hrvatske (15. listopada 2010.).

SURADNJA

Suradnja s višim preparatorom Miroslavom Benakovićem na pripremi eksperimentalnih radionica izrade rimskih mozai-ka te s profesoricom likovne kulture Sandrom Vehabović na održavanju istih.

ZNANSTVENO USAVRŠAVANJE

Tijekom 2010. g. kustosica Marina Kovač izradila je i prezentirala dvije seminarske radnje za Poslijediplomski doktorski studij arheologije pri Odsjeku za arheologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, vezane uz temu budućeg doktorata.

Znanstveni radovi

KOVAČ, Marina, *Izbor rimskih koštanih ukosnica iz fundusa Muzeja Slavonije u Osijeku*, Osječki zbornik 29/2010., Osijek, 37-78.

U radu su predstavljene rimske koštane ukosnice iz fundusa Muzeja Slavonije u Osijeku, pohranjene u Antičkom pododjelu koje su dio Zbirke koštanih predmeta. U radu su opisani koštani predmeti i tipologija 105 koštanih ukosnica. Svaki je predmet iz kataloga popraćen i ilustracijom u tabli. Ukosnice su dospjele u Muzej donacijama grada i građana grada Osijeka, većinom krajem 19. i u prvoj polovini 20. stoljeća. Donatori ovdje obrađenih ukosnica jesu: Carl Franz Nuber, Đorđe Radanović i Maks Zücker.

PREVENTIVNA ZAŠTITA

U 2010. g. izvršena je redovita preventivna zaštita muzejskih predmeta (mjerjenja u depoima, prepakiravanje materijala, prozračivanje, čišćenje materijala). Tijekom srpnja obavljeno je seljenje arheološkog materijala iz depoa u Bösendorferovoj ulici 2 u novi depo zgrade Muzeja.

EDUKATIVNA DJELATNOST

Edukativna djelatnost obavljala se u vidu stručnih vodstava u Muzeju za osnovnoškolske, srednjoškolske i ostale grupe.

Dana 19. studenoga kustosica Marina Kovač održala je predavanje o rimskom mozaicima i njihovoj izradi na *Županijskom stručnom vijeću učitelja likovne kulture Osječko-baranjske županije* te predstavila slijedeće aktivnosti vezane uz budući projekt.

Tijekom mjeseca prosinca kustosica Marina Kovač u dva je navrata održala eksperimentalne radionice izrade rimskih mozaika za učenike 5. razreda OŠ *Retfala* koji su članovi Likovne grupe pod vodstvom profesorice Sandre Vehabović.

Marina Kovač, dipl. arheologinja

ARHEOLOŠKI ODJEL
 PODODJEL SEOBE NARODA I
 SREDNJEG VIJEKA
 2009. — 2010. GODINA

2009. GODINA

1. Sudjelovanje na pripremi postava izložbe: *Slavonija, Baranja, Srijem - Vrela europske civilizacije*, Galerija Klovićevi dvori, Zagreb
2. Pisanje stručnog rada i kataloških jedinica za katalog iste izložbe.
3. Znanstveni i stručni radovi u Osječkom zborniku br. 29 : *Prilozi rasvjetljavanju heraldičke ostavštine iločkih knezova 15. i 16. stoljeća Prstenje i geme 14. – 17.st. u Muzeju Slavonije Osijek*

2010. GODINA

1. Autor: idejne koncepcije STALNOG POSTAVA ARHEOLOŠKOG MUZEJA OSIJEK – period seobe naroda i srednjeg vijeka, tekstova za Vodič kroz stalni postav, kataloških jedinica, izbor eksponata, legendi.
2. Stručni rad u *Glasniku slavonskih muzeja* br. 6 : Kermičke posude iz Bijelog Brda – Nuberova zagonetka.
3. Recenzija monografije: *Rokovačke zidine*, Vinkovci 2010.

Mladen Radić, prof.
voditelj Pododjela seobe naroda i srednjega vijeka

NUMIZMATIČKI ODJEL 2009. – 2010. GODINA

Izdvajamo neke od redovitih aktivnosti Numizmatičkog odjela u proteklom razdoblju.

SKUPLJANJE GRAĐE

Kupnja

Tijekom 2009. i 2010. godine zbirke Numizmatičkog odjela upotpunjene su novim otkupima i darovima (1283 primjerka):

- Rimski brončani novac, Aurelijan (270. – 275.), nalazište Batina, inv. 165162 (Romana Zec, Osijek, Viška 29); Prestolonasljednik Rudolf i supruga Štefanija u Sisku 1888. god, brončana medalja s ušicom, inv. br. 166950, 1 kom. (Larisa Šarić, Osijek); Papirnate prežigosane novčanice 1941.-1942., žigovi Prinz Eugen, inv. br. 164642, 166951 – 166955, 6 kom. (Siniša Gradašćević, Osijek); Numizmatičke dopisnice, prva polovica 20. st., 40 kom. (Zoran Balaban Osijek)

Darovanje

Darovani su sljedeći numizmati:

- Medalje i plakete, Tvornica Sloboda, Osijek, SFRJ, zaslužene, vatrogasne i sportske, inv. br. 168502, 168503, 168510 – 168512, 5 kom. (Vlasta Šabić, Osijek); Medalje, plakete, značke, Hrvatska 20. st., 20 kom. (Damir Mataušić, Zagreb); Brončana medalja, Tekstilna industrija "Slavonija" Osijek 1945.-1980., (Darijo Papa, inv. br. 172555); Brončana plaketa, Za zasluge fizičkoj kulturi, dar Darijo Papa, inv. br. 172558, 1 kom.; Rimski brončani novac, 4. st. nalazište Visoko/Bosna (Darijo Papa, Biševska 3, Osijek), 18 kom., inv. br. 174727 – 174760; Papirnati novac, 20. st., HDH, R Hrvatska, obiteljska zbirka (Luka Hrgović, Vukovarska 380 Osijek), 1170 kom., inv. br. 174297 – 174606; 174618 – 174918;

DOKUMENTACIJA

Inventarna knjiga

Tijekom 2009. i 2010. godine, računalno je dokumentirano i inventirano 4060 primjeraka antičkog, srednjovjekovnog, novovjekovnog novca, medalja i plaketa.

REGISTRACIJA ZBIRKI

Registrirana je Zbirka slavonskih banovaca (5990 primjeraka), odlukom Stručnog povjerenstvu Ministarstva kulture te stekla svojstvo kulturnog dobra (Zakonom o Zaštiti i očuvanju kulturnih dobara).

PUBLICISTIČKA DJELATNOST

Objavljeni su sljedeći radovi:

- *Ostava ranougarskog novca iz Tompojevaca kod Vukovara*, Osječki zbornik 29, 2010., str. 115 -121.
- *Numizmatička oprema iz Muzeja Slavonije - kovčezi, ormari, kutije, kartoni*, Osječki zbornik 29, 2010., 167-176.
- Poglavlje *Numizmatika*, katalog izložbe Antički Grci na tlu Hrvatske, Galerija Klovićevi dvori, Zagreb 2009., 175, 181; K.br. 441-443;
- Poglavlje *Antički novac*, katalog izložbe Slavonija, Baranja i Srijem vrela europske civilizacije, Zagreb 2009., 128 - 131; K. br. 408 – 430; Poglavlje *Srednjovjekovni novac*, 176 – 177; K. br. 590 – 597; Poglavlje *Spomen-medalje i novac*, 212 – 214; K. br. 730 – 743;
- Poglavlje *Novac germanskih vladara*, Seoba naroda i srednji vijek, Vodič kroz stalni postav Arheološkog muzeja u Osijeku, 2009., 20 – 21; Poglavlje *Bizantski novac*, 33 – 35; Poglavlje *Novac iz starohrvatskih grobova*, 63 – 65; Poglavlje *Novac u Slavoniji od XIII. do XVI. stoljeća*, 99 – 103;

IZLOŽBENA DJELATNOST

- Sudjelovanje u pripremi i realizaciji koautorske izložbe po nazivom SLAVONIJA, BARANJA, SRIJEM – VRELA EUROPSKE CIVILIZACIJE, Klovićevi dvori, Zagreb, 27.4.2009. – 12.2009.
- Sudjelovanje u pripremi i realizaciji koautorske izložbe GRČI U HRVATSKOJ, Klovićevi dvori, Zagreb, 2010.
- Sudjelovanje u pripremi i realizaciji stalnoga postava Seoba naroda i srednji vijek, Arheološki muzej u Osijeku, 2010.

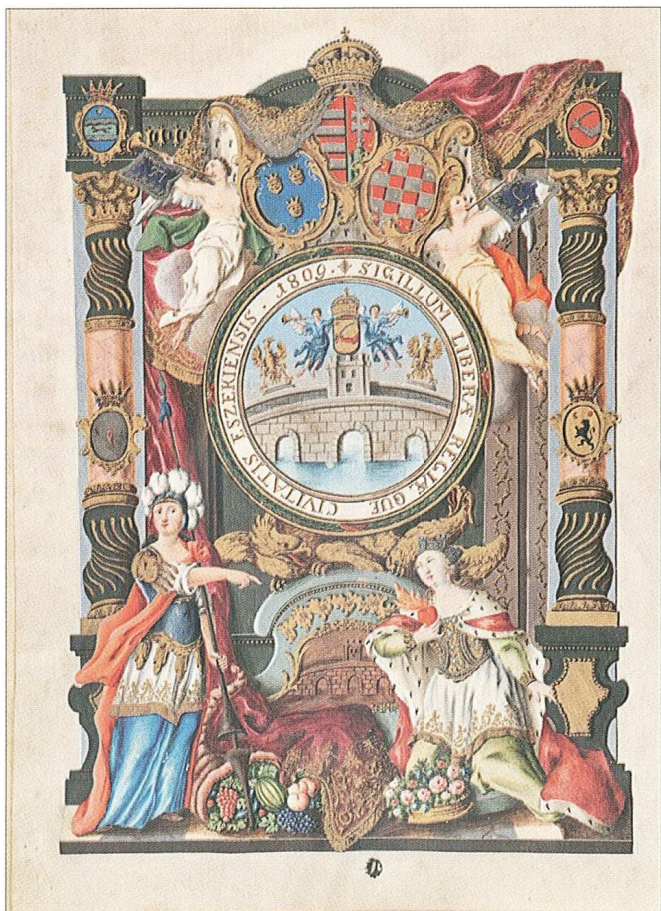
*Dr. sc. Hermine Göricke Lukić
voditeljica Numizmatičkog odjela*

POVIJESNI ODJEL 2009. — 2010. GODINA

Najznačajniji zadatak Povijesnog odjela u 2009. godini bio je vezan uz obilježavanje 200-te obljetnice proglašenja Osijeka slobodnim i kraljevskim gradom, jer se u Dokumentarnoj zbirci Odjela čuva isprava kojom je austrijski car Franjo I. dotadašnji komorski grad Osijek proglasio slobodnim i kraljevski privilegiranim gradom 24. ožujka 1809. Godine. Isprava je poznata kao „Povelja slobodnog i kraljevskog grada Osijeka“. Iako je prestala važiti s propašću feudalizma, naziv slobodnog kraljevskog grada Osijek koristi, kao počasni, čak do pred Drugi svjetski rat.

Povodom 200-te godišnjice te isprave i događaja, Povijesni odjel objavio je faksimil originalne Povelje u tehnički i sadržajno nešto bogatijem izdanju, što je bilo u skladu sa značajem godišnjice i vrijednošću tog unikatnog dokumenta, te je svečano promoviran 4. prosinca 2009. godine u Muzeju Slavonije uz popratnu prigodnu izložbu na kojoj su izložene stare gradske zastave, gradski pečati iz tog doba, te dva od nekoliko sačuvanih pjesmotvora, prigodnih književno-povijesnih radova, u kojima su stari Osječani opjevali proglašenje svoga grada slobodnim i kraljevskim. Njih je priredila mr. sc. Marina Vinaj. U svečanom programu ravnatelj Muzeja

Sl. 1. Slika grbovnog pečata na prvom listu od pergamene

Sl. 2. Povelja slobodnog i kraljevskog grada Osijeka

Mladen Radić uručio je jedan od pet izrađenih primjeraka faksimila gradonačelniku Osijeka Krešimiru Bubalu.

Dok se izdavanjem faksimila nastojao omogućiti pogled na umjetničku stranu isprave; bolji uvid u heraldički sadržaj i primjenjeni kaligrafski stil, izdavanjem popratne monografije, pravnopovijesnog sadržaja, nastojalo se zaokružiti spoznaju o ovom predmetu.

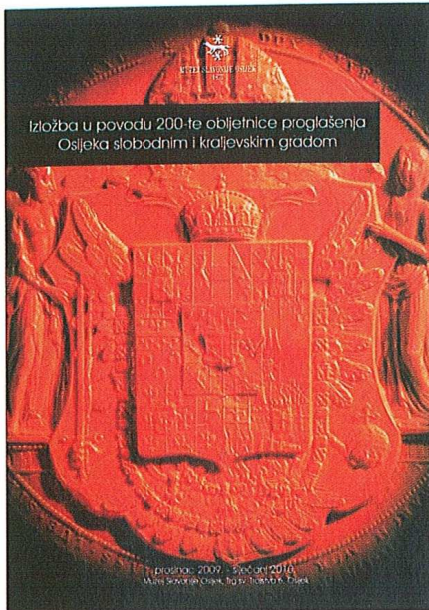
Tako je popratna monografija *Diploma Elibertationis Liberae Regiaeque Civitatis Essekiensis* - po nazivu originalne isprave zabilježenom od kancelarijskog pisara na donjoj margini posljednje službeno ispisane stranice - promovirana 5. ožujka 2010. godine u Arheološkom muzeju u Osijeku.

Knjiga je tiskana u 100 primjeraka, te sadrži našu uvodnu studiju, faksimil teksta latinskog izvornika, te četverojezični tekst Povelje na latinskom, hrvatskom (transkribirala i prevela na hrvatski - dr. sc. Zrinka Blažević), njemačkom (transkribirala, uskladila i dopunila njemački tekst Povelje - dr. sc. Sanja Lazanin) i engleskom jeziku (prevela tekst Povelje s hrvatskog na engleski - dr. sc. Iva Polak) što samo po sebi proširuje potencijalni krug korisnika.

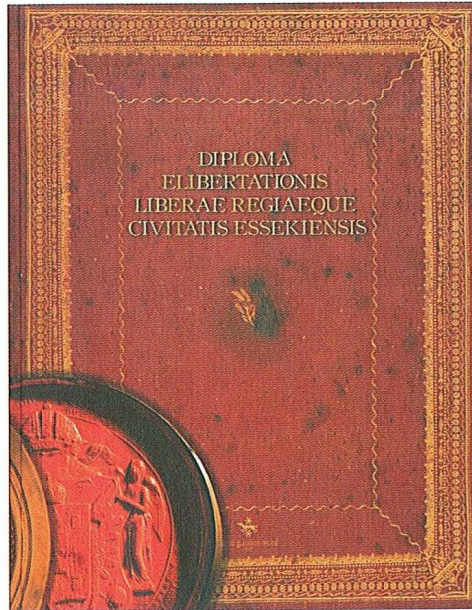

Sl. 3. Faksimil Povelje slobodnog i kraljevskog grada Osijeka

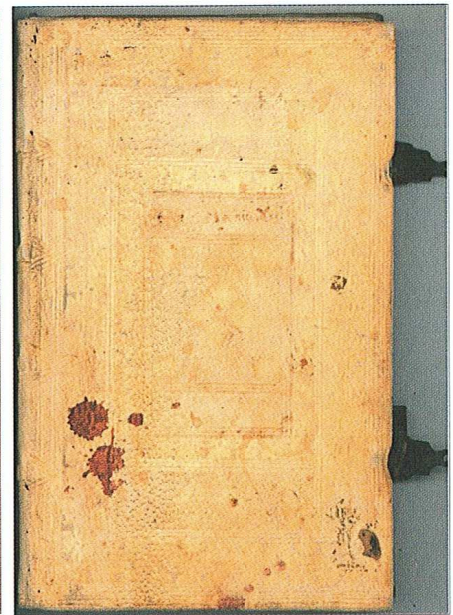

Sl. 4. Deplijan izložbe u povodu 200-te obljetnice proglašenja Osijeka slobodnim i kraljevskim gradom

Sl. 5. *Diploma Elibertationis Liberae Regiaeque Civitatis Essekiensis*

Sl. 7. Uvez rukopisne knjige *Kongregacije Muke Kristove*

Pored davanja šireg značaja Povelji, ovim izdanjem Muzej je ispunio i jedan od svojih temeljnih zadataka, a to je zaštita dokumenta. Na promociji su primjerci ove knjige i faksimila uručeni predstavnicima Državnog arhiva u Osijeku i grada Osijeka koji je financijski pomogao realizaciju ovog projekta.

Tijekom 2009. godine iz Zbirke zastava restaurirana je zastava osječkog bačvarskog ceha iz 1803. godine u Atelieru Boschi (Zagreb) te je istom predana na restauraciju zastava osječkog kovačkog ceha iz 1819. godine.

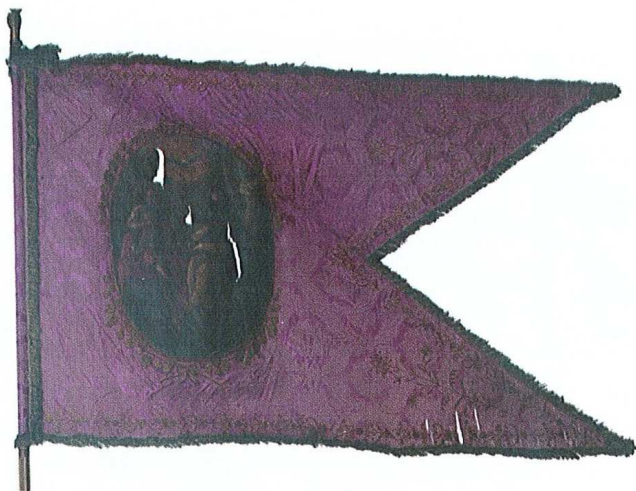
Među mnogobrojne, pojedinačno otkupljene dokumentarne građe treba istaknuti rukopisnu knjigu *Kongregacije Muke Kristove* utemeljene u isusovačkoj rezidenciji u Osijeku iz razdoblja 1701.-1771. godine, *Proglas bana Josipa Jelačića*

iz 1848/49. godine, te dopisnice (48 kom.) akademskog kipara Rudolfa Švagela Lešića.

Od predmeta upisanih u M++ treba istaknuti one iz Kartografske i Dokumentarne zbirke, a to su: 463 litografrane kopije katastarskih zemljovida prve sustavne izmjere i reambulacije valpovačkog vlastelinstva iz druge polovice 19. st., te dnevnik rada, svestrane, bivše ravnateljice Muzeja dr. Danice Pinterović (osam rukopisnih bilježnica iz razdoblja 1947.-1974. godine) koji su skenirani i predani kustosima na proučavanje.

U međuinstitucionalnoj suradnji istaknimo izradu kataloških jedinica, fotografiranje, pakiranje i otpremu predmeta za izložbu *Slavonija, Baranja i Srijem - vrela europske civilizacije*, te suradnja sa Zavodom za znanost i umjetnost Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Osijeku glede predlaganja i izrade programa (*Tvrđa, Franjevački samostan, Stara knjiga* i sl.) u suradnji više institucija.

Ante Grubišić, prof.

Sl. 6. Zastava osječkog bačvarskog ceha iz 1803. godine (prije restauracije)

ODJEL UMJETNIČKOG OBRTA 2009. — 2010. GODINA

Prisutnost Odjela umjetničkog obrta zamjetna je, u većoj ili manjoj mjeri, u gotovo svim važnijim projektima Muzeja Slavonije, također i u suradnji sa srodnim ustanovama prilikom realizacije značajnih izložaba o umjetničkim razdobljima na tlu Hrvatske. Bogati fundus Odjela, s nezaobilaznim ostvarenjima vrlo širokog spektra raznolikih uporabnih predmeta, razlogom je ove prisutnosti.

SAKUPLJANJE GRAĐE / otkup, darovanje, terensko istraživanje

Priliv građe nastavljen je, većim intenzitetom, i u ovom razdoblju; tako je tijekom 2009., i posebice u 2010. godini, fundus Odjela uvećan za 1122 otkupljena ili darovana predmeta, te ponekim nalazom.

Otkupljeni su slijedeći predmeti (591):

Zbirka namještaja:

- naslonjač, drvo, tokareno, pojestučeno, 2/2 19. st.; stolić, drvo, rezbareno, polikromirano, pozlata, Venecija, 2/2 19. st.; garnitura za sjedenje (dio spavaće sobe): stolić, ovalni, 2 stolca s naslonom, polufotelja, poč. 20. st. (2009.)

- namještaj dnevne sobe: zidna vitrina sastavljena iz više elemenata (2 jednokrlna ormara i 2 visoke bočne vitrine, kauč, zidna obloga iznad kauča s 3 polualjkaste vitrine, 2 valjkasta ormarića/vitrine, velika vitrina/ormar, stol, dvije polufotelje)

- dio blagovaoničkog namještaja (servant, mali; kauč); kolica za serviranje s vitrinom

(namještaj izveden po mjeri za obiteljsku kuću u Osijeku - arhitekt Viktor Axmann - koncem 1930-ih)

- namještaj dnevne sobe iz 1960-ih: ormar, dvokrilni, vitrina s policama i pretincima, 2 polukauča, sanduk za posteljno rublje, 3 naslonjača s rukohvatima, stolić sa staklenim umetkom; drvo, crno i žuto obojeno, politirano (9 kom)

- blagovaonički namještaj: vitrina s policama i zatvorenim donjim dijelom, stol na razvlačenje, 6 stolaca pojestučenih ukrasnom tkaninom; ormarić za posteljno rublje (1960-ih, Tvornica pokućstva „Nikola Šavrić“ Zagreb) (2010.)

Zbirka satova

- sat, ženski, s preklopnim poklopcem, zlato (14 Crt.), gravirano kućište, inicijali I.D; sat, ženski, zlatni, na dugačkom lančiću, s malim briljantom na poklopcu kućišta; inicijali KM;

sat, kaminski, drvo, furnirano, metal; sat, stolni, metal, bojeno (urar Baumann, Osijek); džepni sat na lančiću s privje-

Sl. 1. Segment izložbe «Ah, ti kućanski poslovi», prosinac 2009.

Sl. 2. Figura dječaka i psa, porculan, tvrtka «Rosenthal», Selb, Njemačka, 1919., otkup 2009.

skom i medaljonom, srebro, niello tehnika; lanac s privjeskom pozlaćen

(‘dubl’) – druga pol. 19. / prva pol. 20. st. (2009.)

- 4 džepna sata, 19./20. st. (džepni sat „Omega“; džepni sat „Zenit“; džepni sat „Remontoir“; džepni sat, mehanizam s ključićem) (2010.)

Zbirka keramike

- servis za ručavanje, nepotpun; porculan, reljefni ukras, natisak (15 dijelova); garnitura za desert (tanjurić, dublji i 6 minijaturnih tanjurića); porculan, reljefni ukras, oslikano; natisak (cvjetni motiv); figura (Dječak s psom), porculan, oslikano; marka Rosenthal, Selb-Bavaria;

pladanj i dva tanjurića, porculan, natisak u boji; Porculan Zaječar; pladanj, kružni; porculan, natisak, reljefni ukras, pozlata; Oscar Schlegelmilch; tanjur-zdjela, porculan, reljefni ukras, oslikano, pozlata; Meissen; dva tanjura, ukrasna, zidna; fajansa; vaza, fajansa s natiskom;

podnos, fajansa boje bjelokosti, cakljeno, bez ukrasa, Zsolnay – svi predmeti iz prve pol. 20. st.

(2009.)

- stolni ukras - 32 komada ukrasa za aranžiranje svečanog stola, porculan, oslikano, oznake različite: N (Napoli-Capodimonte?), Porcelan-Zaječar i dr.; 2 kantice za kavu s poklopcem i izljevom, porculan, ružičasto cakljen; MZ Czecho-slovakia; pepeljara, porculan, pozlata Porcelan Zaječar ; vrč s natiskom, porculan. (2010.)

Zbirka stakla

- boca za liker i 2 čašice na nožici, staklo, matirano, oslikano emajlnim bojama, reljefni ukras, pozlata; zdjela za voće, tamnožuto staklo, lijevano; staklena bočica s čepom na navoj; boca

za žestu sa čepom i 6 čašica; staklo, ružičastožuto tonirano, pozlata; vrč, staklo, svijetlozeleno tonirano – svi predmeti iz prve pol. 20. st. (2009.)

- pehar s poklopcem, staklo, naljepnica (Pfeiffer i sin, Osijek), druga pol. 19. st.; pepeljara, staklo, puhamo, obojeno; 1960-ih.; bočica, ambalažna, bezbojno prozirno staklo, papirna naljepnica – „Francuski magazin Osijek“ (2010.)

Zbirka tekstila, odjeće i modnog pribora

- šešir, ženski, 19. st.; prekrivač za krevete, batist, vez bijelim koncem; ukosnice, 3 kom, aluminij, proboj, rezano, punktirano; ukosnice, 2 kom, imitacija kornjačevine, ‘štraš’; lepeze, 2 kom; drvo; imitacija kornjačevine; lepeza, imitacija bjelokosti, proboj, pozamenterija; kovčeg, putni, plastificirano; kovčeg, putni, veći; imitacija kože; oznaka Vulkanfibre «Elephant»; kovčeg, putni, manji; umjetna koža; kovčežić, putni; marka Stollwerck; 20. st. (2009.)

- lepeza, imitacija bjelokosti, rezbareno; organdi, oslikano, titranke, perlice, strojna čipka, kičanka od svilenih niti; le-

Sl. 3. Venecijanski stolić s figurom Môra, druga pol. 19. st., otkup 2009.

peza u etuiu: imitacija kornjačevine, perje; kutija obložena kožom, natisak u pozlati, 19./20. st. (2010.)

Zbirka metala

- figura muškarca s majmunima, mjed, lijevano, oslikano; pepeljara, Alpaca Berndorf (2009.)

garnitura pribora za jelo (164 kom) u pripadajućem kovčegu; kantica s izljevom, dvjema ručkama i preklopnim poklopcem s drvenim prihvatom (kuhalo - električno), mjed, poniklano; ratan, drvo; svijećnjaci (2 kom), posrebreno; tanjur, reljefni obod, posrebreno; tabakera, posrebreno; etui za žigice, poniklano, reljefni ukras; žličica, alpaka; posuda na nožicama, s poklopcem i staklenim umetkom, za serviranje, metal, posrebreno; posudica na poligonalnoj nozi s dvije izvijene ručke, mjed, posrebreno; nož s ukrasnom drškom od obojene kosti i intarzijama mjedi; kalup za keks, željezo, lijevano, kovano; 19/20. st. (2010.)

- servis za žestu na pladnjiću; staklo, brušeno, mjedena legura, posrebreno (pladanj, boca sa čepom, 6 čašica) Argenton P; stalak za 5 staklenih bočica i posudica za začine – *karafindl*, alpaka, staklo; staklenka a s ručkom i poklopcem, za kekse, staklo, brušeno, mjed; vrč od 'ledenog' ružičastog stakla s obodom otvora, ručkom i poklopcem od mjedi; 19./20. st. - Zbirka metal-staklo (2010.)

Zbirka slika

- Oton Iveković: Ergela u Đakovu, akvarel, ustakljeno, uokvirano; ikona, putna „Bogorodica Hodigitrija“, drvo, tempera, pozlata (2010.)

Zbirka varia:

9 limenih kutija s natiskom; 1 kutija od ljepenke; 6 kutijica za puder „Elida“ (2009.); 10 ambalažnih kutija, metal s natiskom, drvo, naljepnice; porculan (2010.) (Zbirka ambalaže); pepeljara i lončić metal, bijelo emajlirano, reklamni natpis, „Szinicz“, 4 reklamna podmetača, „Pivovara C. Šeper“ (2009.); kovčeg s asortimanom (reklamni uzorci) proizvoda tvornice «Kandit» Osijek - za trgovačkog putnika (2010.) (Reklamni predmeti); svjetiljke, petrolejske, 2 kom; staklo, bezbojno, metal (2009.); svjetiljka, stojeća, električna, drvo, tokareno, rezbareno, impregnirani papir (2010.) (Zbirka rasvjeta); okvir za sliku, pravokutni; drvo, bronzirano, ukrasni reljefni rub; naljepnica „St. Dreiseidl“ (Zbirka okvira); cviker u etuiu „Artur Paneth“; skalpel u etuiu; kutija (etui) s priborom za šivanje, pisanje i manikuru; drvo, metal, staklo, sedef, emajl; burmutica, tula-srebro, niello, s natpisom; konac 19./ prva pol. 20. st. (Zbirka osobnih predmeta); 9 dekorativnih kutija (drvo, lak, oslikano; šperploča, rezbareno, močeno; lim, natisak; drvo, reljefni ukras); kutija sa zrcalom, toaletna, drvo, tokareno, lašteno, mjed, zrcalo (2009.); kutijica s preklopnim poklopcem, ukrasna; drvo, lak, oslikano, pozlata (2010.) (Zbirka dekorativnih kutija); drveni stalak s četkom za odjeću; kutija, limena, kuhinjska

Sl. 4. Džepni sat, damski, u etuiu s oznakom osječkog urara A. Seidlinga; posljednja četvrt 19. st., otkup 2009.

Sl. 5. Putna kutija s osobnim priborom (za pisanje, za manikiranje, toaletni pribor); upotpunjeno glazbenim mehanizmom - otkup 2009.

(oslikano cvijećem); posuda za kuhanje ribe (s poklopcem i perforiranim umetkom, lim, emajlirano); lonac s ručkom, gus, emajlirano; posuda, vatrostalna, ovalna, keramika, caklano – prva pol. 20. st. (2009.); - suncobran, vrtni, nepotpun, drvena konstrukcija (2010.) (Zbirka kućanskih predmeta); pepeljara s psima, kamen, mjed (Zbirka predmeta od kamena); 2 kom plesnih rasporeda, papir, tisak (na mađarskom) (Zbirka plesnih rasporeda); spomenar iz ostavštine akad. kipara Rudolfa Švagela Lešića (Zbirka spomenara); dvije posudice za sv. vodu; porculan, oslikano, obojeno (2009.); kartonske šablone, ukrasne za zidni oslik (župna crkva Gospe Snježne u Harkanovcima), cca 150; kalup (pekač) za hostije, Aljmaš (2010.) (Zbirka sakralnih predmeta); stakleni disk, fotografija, sedef, pozamenterijska vrpca: suvenir „Abbazia“ (Zbirka suvenira); dirigentski štapić u etuiu, s posvetom, drvo, bjelokost, rezbareno (2010.) (Zbirka dekorativnih i neobičnih predmeta); ploča za društvene igre (‘Čovječe ne ljuti se’, ‘Mlin’), ručni izradak, karton, alufolija (staniol), bojeno; Vukovar, 1938.; božićni nakit (3 kutije); girlande, držači svjećica, kuglice i dr. (2010.) (Zbirka igračkaka); kolica, dječja, «Royal» (Meil), oko 1960. (2009.)

Sl. 6. Ukrasna dirigentska palica u etuii, s posvetom (KULTURNO-UMJETNIČKOM DRUŠTVU «OBRTNIK» IZ OSIJEKA PRILIKOM GOSTOVANJA U ZAGREBU DNE 30. VI. 1951, ZANATLIJSKO KULTURNO-UMJETNIČKO DRUŠTVO «SLOGA» - ZAGREB, otkup 2010.)

Odjel je svoje zbirke uvećao i mnogobrojnim **darovanim predmetima (515)**, te se i ovom prigodom zahvaljujemo darodavcima, pojedincima i institucijama/tvrtkama te ih pojedinačno navodimo:

Zdravko Barić, Osijek
 Aleksandra Hasenay, Osijek
 Ivan Lukačević, Osijek
 Marija Anđelić, Osijek
 Senad Gradašćević, Osijek
 Mirko Burić, Osijek
 Marija Lamot, Bregana
 Vladimir Dobrić, Osijek
 Vlatka Pavić, Zagreb
 Denis Detling, Osijek
 Radmila Biondić, Osijek
 Zorislav Radanović, Osijek
 Vlasta Šabić, Osijek
 Slavica Andrić, Osijek
 Elizabeta Piškorjanac, Osijek
 Velinka Radvanj, Osijek
 Franjo i Nada Belin, Osijek
 Ljerka Koller-Bestvina, Osijek
 Vlatka Balaban, Osijek
 Gordana Kakarigi, Osijek
 Milka Kulić, Osijek
 Krsto Knobloch, Zagreb
 Branka Balen, Osijek
 Lidija Žuro-Tijardović, Osijek
 HRT Radio Osijek
 Zlatko Bečirević, Osijek
 Mladen Radić, Osijek
 Irena Vančura, Osijek
 Tobacco Shop 'Churchill', Osijek
 Hermine Göricke-Lukić, Osijek
 Ivan Branko Nikolić, Osijek
 Kazimir Đurić, Osijek/Stockholm
 Iva Andračić, Osijek
 Zdenka Marks, Osijek

Ljerka Pinotić, Osijek
 Đurđica Burivoda, Vidovci
 obitelj Čandrlić, Osijek
 Julijana Gržan, Osijek
 Osnovna škola Vođinci
 Ljerka Perči, Osijek

Tijekom ovog razdoblja obavljeno je i desetak terenskih istraživanja u Osijeku i okolici te brojne ekspertize predmeta donesenih kao ponuda za otkup ili na uvid.

ZAŠTITA GRAĐE

Preventivna zaštita

Jedan od većih problema u radu Odjela trajni je nedostatak prostora za smještaj predmeta (u prethodnim izvješćima za *Osječki zbornik* također isticano!), posebice novonabavljenih, u situaciji stalnog priljeva građe, pa je neophodna reorganizacija raspoloživog prostora i premještanje predmeta što se, prije svega, odnosi na Zbirku namještaja. U prethodnom razdoblju ovakve su aktivnosti bile učestale: preseljenje namještaja zbog opremanja prostora zaštitnim zavjesama; preseljenje i smještaj namještaja zbog restauratorskih radova u holu i bojanja drvenarije u zgradi Trg Svetog Trojstva 6; reorganizacija prostora nakon vraćanja namještaja – postav izložbi ili posudba za izložbe (*S druge strane ogledala, Slavonija, Baranja i Srijem*) te pohrana otkupljenog i darovanog namještaja. Za depo stolaca, naslonjača i sofa nabavljene su nove metalne police, pa je veći dio ovih predmeta očišćen i pohranjen u navedeni prostor. Obavljen je i uvid te dogovori za plinifikaciju dijela namještaja (s tvrtkom Sanitacija

Sl. 7. Kolica, dječja («Royal» Meil), 1951. - otkup 2009.

Sl. 8. Harmonij «Meriden Conn.» Wilcox & White Organ Co. U.S.A., dar Osnovne škole u Vođincima, 2009

d. d., Osijek), ali kako je riječ o vrlo opasnom i zahtjevnom postupku, on nije proveden zbog nedostatka odgovarajućeg prostora u kojemu bi se ovakav tretman obavio. U smislu preventivne zaštite predmeta ove Zbirke potrebno je pronaći odgovarajuće rješenje u narednom razdoblju.

U depou slika obavljeno je čišćenje, pohrana i zaštita slika velikog formata. Slike su tematski razvrstane i smještene na odgovarajuću policu depoa. Dio slika velikog formata smješten u Bösendorferovoj zaštićen je od prašine prekrivanjem platnom.

Pohranjen je i zaštićen i dio predmeta iz Zbirke tekstila i modnog pribora - u sklopu revizije pospremljeni su, zaštićeni i zapakirani u beskiselinski papir i u nove 'teleskopske' kutije predmeti iz Zbirke suncobrana i kišobrana te Zbirke štapova za šetnju. Očišćeni su, fotografirani, premazani zaštitnim sredstvom, označeni i, privremeno, pohranjeni predmeti iz Zbirke obuće, a iz Zbirke odjeće oprano je, izglaćano, fotografirano i zapakirano 30 haljina iz 1930/40-ih, pronađenih u kovčegu na tavanu kuće u Stepinčevoj ulici prigodom terenskog istraživanja. Predmeti su oštećeni, pa su postali dijelom Studijske zbirke.

U depoe u Bösendorferovoj pohranjen je i veći dio predmeta iz Zbirke ambalaže (limeni predmeti, predmeti većih dimenzija iz papira, kartona i ljepenke); predmeti su smješteni u ranije nabavljene uredske ormare, u koje su pohranjeni i brojni predmeti Zbirke varia. U ormare koji se nalaze u depou stolaca, smješteni su predmeti iz Zbirke staklene ambalaže (oko 650 predmeta), i dio predmeta iz Zbirke keramike (napose toaletne posude) te keramički i stakleni predmeti Studijske zbirke, sve u sklopu provedene revizije, kada je obavljeno ponovno čišćenje, mjerenje i fotografiranje predmeta.

Za potrebe izložbe *Ah, ti kućanski poslovi* obavljeno je čišćenje oko 200 predmeta iz Zbirke kućanskih predmeta, koji su nakon toga fotografirani i pripremljeni za izlaganje.

U depo u Bösendorferovoj smještena su, očišćena i u zaštitnu foliju umotana dva komada dječjih kolica iz 1950-ih i 1960-ih, otkupljena u ovom razdoblju.

Nabavljeno je i nekoliko drvenih sanduka za pohranu darovane kaljeve peći te pojedinačnih pećnjaka dopremljenih s tavana darodavca, za Zbirku kaljevih peći. Peć je prethodno trebalo demontirati, pećnjake očistiti i oprati, nakon čega su pohranjeni u sanduke i smješteni u depo u Bösendorferovoj.

U sve depoe Odjela postavljeni su 'mamci' za nametnike da bi se utvrdilo stanje ugroženosti (istraživanja voditeljice Prirodoslovnog odjela, kolegice Sanje Vidović).

Restauracija/Konzervacija

Za potrebe izložbe kućanskih strojeva i pomagala iz Zbirke Tehničkog odjela (autorice Ksenije Katalinić), Radmila Biondić, voditeljica Odjela umjetničkog obrta prihvatila je prijedlog suautorstva opremanjem prostora kuhinje namještajem i pripadajućom opremom.

Dogovor o restauraciji kuhinjskog namještaja iz kasnih 1920-ih, izradka osječkog stolara Dragutina Halasza, obavljen je s majstorom-restauratorom Vjekoslavom Schmidtom (HRZ Restauratorska radionica u Osijeku), koji je namještaj pregledao, otpremio na restauraciju i obavio radove na trodijelnom kredencu, na dva kuhinjska stola, dva stolca s naslonom, dva stolca bez naslona, stojećoj polici, sanduku za drva (MSO-168440/1-6; MSO-168441) te hladnjaku iz Tehničkog odjela. Nakon praćenja i nadgledanja radova, restaurirani namještaj dopremljen je i postavljen u izložbeni prostor (za izložbu *Ah, ti kućanski poslovi!*).

U 2009. godini započeli su dogovori za restauraciju kutne vitrine U-105, primjerka kvalitetnog intarzirano namještaja njemačke ili austrijske provenijencije koji je predviđen za predstavljanje stilskog razdoblja rokoka u budućem stalnom postavu. Nakon primitka ponuda za restauraciju, procjene predmeta za osiguranje, izrade dokumentacije i dogovora s restauratorom Radovanom Karkovićem, vitrina je početkom 2010. otpremljena na restauraciju u Zagreb („Nava“ d.o.o.). U studenom 2010. restaurirana kutna vitrina dopremljena je u MSO.

Sl. 9. 176-dijelni stolni pribor u originalnoj kutiji, srebro; Prag, Beč - otkup 2010.

Sl. 10. Gostovanje izložbe «Zbirka stakla Muzej Slavonije 19.-20. stoljeće» u Muzeju antičkog stakla u Zadru (studeni 2010. - travnja 2011.) - plakat izložbe

Tijekom 2009. g. obavljani su razgovori, izvršen uvid i dostavljene ponude za restauraciju orgulja osječke tvrtke Fabing iz 19. st. (Antun Maloseja iz Zagreba, graditelj instrumenata), ponuda za restauraciju četiri svečane haljine (MUO Zagreb, Radionica za restauraciju tekstila, restauratorica Iva Čukman) te ponuda za restauraciju dviju uljanih slika (HRZ – Restauratorska radionica u Osijeku, restauratorica Svetlana Schmidt).

Nakon dogovora s konzervatoricom-restauratoricom Bernardom Franić (HRZ – Odjel za tekstil, Zagreb), početkom 2010. g. dopremljene su u MSO četiri restaurirane lepeze koje su se već duže vrijeme nalazile u HRZ-u.

U listopadu 2010. g. preuzete su dvije restaurirane slike: „Portret muškarca s bradom“ (MSO-156120) i „Portret grofice Elizabete Vay de Vaya“ (MSO-156127) od Svetlane Schmidt, akad. slikarice, konzervatorice – restauratorice; okvire slika obnovila je Ria Trdin, prof. lik. kulture, majstor restaurator. U isto vrijeme na restauraciju je otpremljena slika „Bogorodica s Kristom i anđelima“, 1940., autora R. Pilipića (MSO-173073), dar Kazimira Đurića (restauratorica Svetlana Schmidt, HRZ, Restauratorska radionica u Osijeku).

U Restauratorskoj radionici Muzeja Slavonije Osijek izvedeni su zahvati na garnituri pisačkog pribora od alabastro i mjedi, obavljeno je lijepljenje predmeta od stakla (ukrasna čaša i zdjelica na nozi) te popravak svijećnjaka od kamenja. Zahvate je izveo Josip Kralik, preparator, uposlenik MSO.

U muzejskoj radionici obavljeno je i čišćenje posrebranih i mjedenih predmeta iz Zbirke metal-staklo za izložbu „Zbirka stakla MSO“ u Zadru.

Obavljeni su i dogovori za intervencije u narednom razdoblju s Vjekoslavom Schmidtom, restauratorom-majstorom, u vezi s interventnim popravcima namještaja te troškovima izvedbe.

Izrađen je i plan za Restauratorsku radionicu MSO (intervencija na 40-ak predmeta iz Zbirke metala, Zbirke sakralnih predmeta i Zbirke svjetiljki).

DOKUMENTACIJA

Inventarna knjiga, Katalog predmeta, Fototeka

Ukupan fond predmeta odjela umjetničkog obrta na koncu 2010. iznosio je 11676 predmeta. Inventarizirano je 5169 predmeta, a u računalnu bazu uvedeno 4057 predmeta.

U slikovnu bazu (Mmedia) pohranjeno je 4409 mapa s 26494 fotografije.

STRUČNI RAD

Stručna obrada, identifikacija, determinacija muzejske građe prisutna je prilikom inventarizacije otkupljenih i darovanih predmeta, prilikom priprema za izlaganje muzejske građe (u matičnom muzeju ili u drugim muzejima), pri inventarizaciji zatečene, neobrađene građe te uz provođenje revizije, što je razvidno iz ostalih stavki ovoga izvješća.

REVIZIJA MUZEJSKE GRAĐE

U 2009. obavljena je revizija nekoliko manjih zbirki iz Zbirke tekstila, odjeće i modnog pribora (modni pribor: zbirka obuće, zbirka suncobrana i kišobrana, zbirka štapova za šetnju; uz reviziju, obavljeno je i fotografiranje predmeta), Zbirka ambalaže (osim staklene ambalaže koja je pridružena Zbirci stakla; ambalaža je fotografirana i razvrstana u mape (prema vrstama materijala i prema vrstama proizvoda koje je sadržavala; načinjene su 932 mape s ukupno 10735 fotografija); najveći dio predmeta još nije inventariziran.

Koncem 2009. započeta je i revizija Zbirke metala, Zbirke satova te Zbirke slika (prigodom upoznavanja nove kustosice sa sadržajem zbirke i planom reorganizacije Odjela u smislu budućeg preuzimanja i vođenja pojedinih zbirki). Zbirka satova i Zbirka slika su u većoj mjeri inventarizirane.

U proljeće 2010. godine započela je revizija Zbirke keramike i Zbirke stakla (ukupno oko 2800 predmeta) te je do konca 2010. najvećim dijelom i obavljena. Svi predmeti koji nisu bili inventarizirani sada su dobili inventarnu oznaku (osim većeg dijela ambalažnog stakla), u tijeku je unošenje podataka u program M++. U vremenu trajanja revizije nije bilo mogućnosti direktnog unošenja podataka u M++, pa su se podaci bilježili ručno te ih je potrebno unijeti u računalno na-

knadno; za učinkovitije unošenje podataka, a i zbog potreba odjela (Stručni arhiv), dokumentacija ovih predmeta izvedena je i u Word-u. Do konca 2011. planira se registracija obje navedene zbirke.

Revidiran je i dio Zbirke namještaja smješten u depoe u Bösendorferovoj (stolci, naslonjači, sofe), a cjelovita revizija Zbirke namještaja planirana je u narednom razdoblju.

Suradnja sa srodnim ustanovama, pojedincima ili grupama odvijala se, između ostalog, **posudbama i davanjem na uvid muzejske građe i stručne literature** te pružanjem stručne pomoći:

- posuđena su 52 predmeta iz različitih zbirki Odjela umjetničkog obrta za izložbu „Slavonija, Baranja, Srijem vrela europske civilizacije“ (otvorena u travnju 2009. u Klovičevim dvorima u Zagrebu)

- Nacionalnoj galeriji u Budimpešti posuđena je slika Jozefa Bórsosa „Mrtva priroda“, 1847., ulje na platnu, za retrospektivnu izložbu ovog poznatog mađarskog slikara i fotografa

- S. Andriću i D. Kohnu, Židovska općina date su informacije o židovskim predmetima u zbirka Odjela umjetničkog obrta

- kolegici Jadranki Galiot Kovačić (Vinkovci) pružena je stručna pomoć u determiniranju predmeta umjetničkog obrta

- upoznavanje nove kustosice Odjela umjetničkog obrta, Andreje Šimičić, s ustrojem i poslovima u Odjelu, sadržajem odjelnih Zbirki, dokumentacijom, i drugo

- posudba predmeta iz Zbirke satova za opremanje improvizirane urarske radionice za demonstriranje urarskog rada na gostujućoj izložbi MUO „Udomljeno vrijeme“ autorice Vesne Lovrić-Plantić u MSO

- Galeriji likovnih umjetnosti Osijek posuđeno 11 predmeta iz Zbirke slika za potrebe snimanja

- glazbeniku Liboru Dudašu omogućen uvid u stanje Fabingovih orgulja i klavira bečke tvrtke „Graff“ (Zbirka glazbenih instrumenata)

- kolegama iz MUO Zagreb pružen uvid u sadržaj pojedinih zbirki i fototeku snimljenih predmeta (izbor predmeta za izložbu „Art Déco i umjetnost u Hrvatskoj između dva rata“ u rujnu 2010. godine - termin otvorenja izložbe pomaknut je za početak 2011.); za potrebe izložbe posuđeni su predmeti iz Zbirke odjeće i modnog pribora, Zbirke ambalaže, Zbirke keramike i Zbirke metala (34 kom)

- Mariu Romuliću i Milanu Sivačkom davanje na uvid foto dokumentacije Zbirke ambalaže za projekt „Identitet grada Osijeka“

- za planirano gostovanje izložbe „Merika“ davanje na uvid foto dokumentacije predmeta iz Zbirke modnog pribora (kovčezi, torbe) – izložba nije realizirana

- Juliju Muštranu davanje na uvid instrumenata s tipkama iz Zbirke instrumenata

- M. Beusan (namještaj za Ilok); Španiček (habanska keramika); Najcer (posudba slika),

I. Fadić (izložba stakla), V. Brdar-Mustapić (Szepov namještaj), Šimenić, Klemm (povrat satova u GMV), I. Brunčić (izložba stakla), Vesna Latinović, Jasminka Najcer (GLUO), Isván Burjan (Pécs) – stručni podaci

PUBLICIRANJE

- pisanje teksta o zbirka Odjela umjetničkog obrta za web stranice MSO

- pisanje priloga za Osječki zbornik: Vijesti Odjela umjetničkog obrta, 2006-2008.

- katalog izložbe „Ah, ti kućanski poslovi“ - odjeljak: „Namještaj i oprema kuhinje, posuđe i pomagala, ambalaža osječkih tvrtki i još poneki predmet iz fundusa Odjela umjetničkog obrta“, kataloška obrada 295 predmeta (165 kataloških jedinica)

STRUČNO USAVRŠAVANJE, STRUČNE EKSKURZIJE, DJELOVANJE U STRUKOVNIM DRUŠTVIMA

- posjet kolegama u Muzeju Brodskog Posavlja u Slavonskom Brodu (16. siječnja 2009.)

- stručni sastanak s kolegama iz MDC-a, razgledavanje izložbi i stalnog postava, razgovor s restauratoricama tekstila

- Virovitica: sastanak Sekcije povjesničara umjetnosti (1. travnja 2009.)

- u MDC-u radionica na temu iskustava u primjeni programa M++ (22. svibnja 2009.)

- stručno putovanje u Istru - Muzejska udruga Istočne Hrvatske (Hum, Pazin, Beram, Poreč, Rovinj, Sv. Petar u Šumi, Svetvinčenat, Vodnjan, Pula, Nezakcij, Labin, Plomin, Opatija), 17.-19. rujna 2009.

Sl. 11. Sat, stolni (urarska radionica Lj. Baumann?), oko sredine 20. st. - otkup 2010.

- prisustvovanje predstavljanju monografije V. Filakovca kolegice Jelice Ambruš (GLUO)
- stručno putovanje u Budimpeštu na retrospektivnu izložbu djela J. Bórsosa, posjet Nacionalnoj galeriji i Muzeju primijenjenih umjetnosti (7. listopada 2009.)
- stručno putovanje u Njemačku i Belgiju (Koln, Aachen, Antwerpen, Ghent, Bruxelles, Trier, Heidelberg), 16.-21. studenog 2009.
- u MDC-u Zagreb 23. travnja 2010. održana radionica za primjenu ispisa iz programa M++ (za registraciju muzejskih zbirki); prisustvovala R. Biondić
- u MDC-u Zagreb 31. svibnja 2010. održana radionica za obradu građe svih zbirki za početnike u radu u programu M++; prisustvovala A. Šimičić
- posjet rodnoj kući znanstvenika Milutina Milankovića u Dalju uz projekciju filma o njegovu životu i otkrićima (8. ožujka 2010.)
- prisustvovanje predavanju u MSO - ICOM : Regionalni muzeji i društvena zajednica (12. ožujka. 2010.)
- prisustvovanje predstavljanju Vodiča muzeja i galerija istočne Hrvatske i razgledanje novog stalnog postava Muzeja u Iloku (26. ožujka 2010.)
- Našice, sastanak Sekcije povjesničara umjetnosti Muzejske udruge Istočne Hrvatske (8. lipnja 2010.)
- godišnja skupština Muzejske udruge Istočne Hrvatske, Slavonski Brod (2. srpnja 2010.)
- stručno putovanje u Pečuh (Muzejska udruga Istočne Hrvatske), 15. listopada 2010.)
- putovanje u Suboticu (dogovori o obnovi kulturne suradnje, 25. listopada. 2010.)

IZLOŽBENA DJELATNOST

2009.

Za potrebe izložbe *Slavonija, Baranja, Srijem vrela europske civilizacije* u Klovičevim dvorima u Zagrebu (otvorenje 27. travnja 2009.) posuđena su 52 predmeta iz zbirki Odjela umjetničkog obrta. Predmete za katalog izložbe obradila R. Biondić (u temama poglavlja: Liturgijska oprema i devocionalije; Likovna ostavština plemićkih obitelji; Razno povijesno gradivo 19. stoljeća; Franjo Krežma i Anka Barbot-Krežma; Umjetnički obrt; Industrija početkom 20. st.; Ambalaža i reklamni tisak).

Rad na pripremi i postavljanju izložbe Tehničkog odjela *Ah, ti kućanski poslovi*:

Naziv izložbe: *Ah, ti kućanski poslovi*

Mjesto održavanja i prostor: Muzej Slavonije Osijek, Trg Sv. Trojstva 6

Vrijeme trajanja: prosinac 2009. – travanj 2010.

Autori stručne koncepcije: Ksenija Katalinić, Radmila Biondić, Marina Vinaj

Autori likovnog postava: Ksenija Katalinić, Radmila Biondić, Marina Vinaj, dizajn izložbe

Vladimir Madunić (ABCDizajn)

Opseg: 305 kataloških brojeva

(Odjel umjetničkog obrta 165 kataloških brojeva - 295 predmeta)

Vrsta: kompleksna (tehnička, umjetnička), tuzemna, edukativna, informativna, skupna, pokretna

Tema: razvoj kućanske tehnike od konca 19. do 70-ih godina 20. st.; kuhinja kao mjesto uporabe

većeg broja izloženih predmeta i središnje mjesto okupljanja obitelji; promidžba kućanske tehnike i pomagala putem novinskih oglasa i reklama objavljivanih u osječkom tisku navedenog razdoblja

Korisnici: izložba je namijenjena širokoj publici (svima)

2010.

Prigodnom izložbom *Ostavština plemićke obitelji Adamovich*, otvorenom 6. listopada 2010., Muzej Slavonije inicira dugoročni projekt stručne obrade i predstavljanja bogate ostavštine slavonskog plemstva koju, dijelom, čuva u svojim zbirka (među ostalim, različiti predmeti nalaze se i u Odjelu umjetničkog obrta). Ovom prigodom izložene su dvije slike, portreti, ulje na platnu, i pet predmeta iz zbirke namještaja (A.Šimičić).

Gostovanje izložbe MSO *Zbirka stakla Muzeja Slavonije 19. – 20. stoljeće* u Zadru 2010/2011.

Izložba autorica Ide Horvat i Radmile Biondić, kustosica Odjela umjetničkog obrta, prethodno je bila zamišljena kao jedna u nizu odjelnih izložaba, a namjera joj je bila ukazati na bogat i raznovrstan fundus zbirki Odjela umjetničkog obrta, posebice u vrijeme planiranja i iščekivanja novoga stalnog postava (postavljena u MSO od travnja do rujna 2001.). Nekoliko godina poslije zbirka je predstavljena zagrebačkoj publici izložbom u prostoru Muzeja grada Zagreba te slovenskoj, u mariborskoj Sinagogi (2005.). Zadarska publika vidjela je izložbu malo izmijenjene koncepcije i znatno povećanog obima, jer su u međuvremenu uvršteni i predmeti koji prethodno nisu bili izloženi ili su prinove u Odjelu. Uz postojeći katalog izložbe za ovu je izložbu priređen i dodatak katalogu s 55 novih kataloških brojeva kojima je obuhvaćeno oko 120 novo izloženih predmeta.

Naziv izložbe: *Stakleni sjaj* (Zbirka stakla Muzeja Slavonije 19. – 20. stoljeće)

Mjesto održavanja i prostor: Muzej antičkog stakla Zadar
Vrijeme trajanja: 23. studenog 2010. – 26. travnja 2011.

Autorica stručne koncepcije: Radmila Biondić

Autorica likovnog postava: Radmila Biondić

Opseg: 530 eksponata

Vrsta: umjetnička
tuzemna
samostalna
pokretna

Tema: umjetnička proizvodnja i uporaba stakla (raznolikost i višeslojnost - odraz društvenih zbivanja i njihove uzastopne mijene kroz proizvodnju i uporabu staklenih predmeta u 19. i 20. stoljeću)

Korisnici: namijenjena svim korisnicima

IZDAVAČKA DJELATNOST MUZEJA

- katalog izložbe *Ah, ti kućanski poslovi* (K. Katalinić, R. Biondić, M. Vinaj)
- dodatak katalogu *Zbirka stakla Muzeja Slavonije 19. – 20. stoljeće* (R. Biondić)

Odnosi s javnošću

- za „Glas Slavonije“ podaci za članak o slici Jozefa Borsósa i izložbi u Budimpešti (novinarka Narcisa Bošnjak)
- snimanje priloga o izložbi *Ah, ti kućanski poslovi* za HRT i za Slavonsku televiziju (predstavljanje izložbe)
- press, radio, TV – predstavljanje izložbe *Stakleni sjaj* (Zbirka stakla Muzeja Slavonije 19. – 20. stoljeće) prigodom otvorenja izložbe u Zadru

R A Z N O

2009.

- Noć muzeja (30. siječnja 2009.)
- prisustvovanje otvorenju stalnog postava u Arheološkom muzeju u Osijeku (10. ožujka 2009.)
- prisustvovanje otvorenju izložbe „Udomljeno vrijeme“, MUO Zagreb (13. ožujka 2009.)
- prisustvovanje manifestaciji Šarana jaja bojama grada, 4. travnja 2009. (član prosudbene komisije)
- Međunarodni dan muzeja (18.5.2009.)
- prisustvovanje otvorenju izložbe „Slavonija, Baranja, Srijem, vrela europske civilizacije“ Zagreb, Klovićevi dvori (27. travnja 2009.)
- Vinkovci – Muzejska olimpijada Istočne Hrvatske (15. svibnja 2009.)
- Vrpolje, Slavonski Brod: posjet Galeriji Meštrović u Vrpolju i izložbi Z. Toldija „Samo staj, pa gledaj“ u Slavonskom Brodu, 1. rujna 2009.
- Varaždin, povrat satova u GMV s izložbe „Udomljeno vrijeme“ u MSO (10. kolovoza 2009.)
- gosti iz Budimpešte (povrat slike J. Bórsosa)
- snimanje predmeta za OZ i izložbe „Ah, ti kućanski poslovi“ (Marin i Domagoj Topić)

2010.

- Noć muzeja (29. siječnja 2010.)
- GLUO: oproštajni domjenak ravnateljice Branke Balen

- *Šarana jaja bojama grada* na Cvjetnicu 2010. (član prosudbene komisije, za MSO)
- posjet izložbi *Porculanski sjaj socijalizma* (dizajn porculana Jugokeramika/Inker 1953-1991.), MUO Zagreb, (21. travnja 2010.)
- otpremanje predmeta za izložbu *Art déco i umjetnost u Hrvatskoj između dva rata*; posjet izložbi *Prachtware – Showpieces, bečki klasicistički porculan Muzeja Marton*, MUO, Zagreb (5. svibnja 2010.)
- Međunarodni dan muzeja, 18. svibnja 2010. (susret autorica izložbe *Ah, ti kućanski poslovi* s članicama Kluba 60+)
- prisustvovanje predstavljanju Osječkog zbornika br. 29., MSO 20. svibnja 2010.
- prisustvovanje predstavljanje www. stranica Ministarstva kulture (katalog izložbe *Slavonija, Baranja i Srijem...*); posjet izložbi *Idemo na kavu!* u Etnografskom muzeju, Zagreb (20. svibnja 2010.)
- putovanje u Zadar, upoznavanje s prostorom i dogovori za izložbu *Zbirka stakla Muzeja Slavonije, 19-20. stoljeće* (9.-10. kolovoza 2010.)
- posjet galeriji slika u Đurđevcu; prisustvovanje otvorenju izložbe *MSO Plakat za plakat* u Muzeju u Bjelovaru (20. kolovoza 2010.)
- odabir predmeta za prigodnu izložbu o vinu (*Vinska noć*), MSO (25. kolovoza 2010.)
- putovanje u Požegu - uz terensko istraživanje/otkup predmeta – posjet kolegama u Gradskom muzeju, razgledavanje stalnog postava, izložbe o vinu i obilazak depoa (1. rujna 2010.)
- uzvratni posjet kolega iz Subotice (4. studenog. 2010.)
- radionica licitara za djelatnike MSO (25. studenog. 2010.)
- susret i domjenak s umirovljenicima MSO (28. prosinca 2010.)

Gotovo godinu dana Odjel umjetničkog obrta bio je bez jednoga djelatnika – kustosa, jer se na raspisani natječaj nakon odlaska kustosice Željke Miklošević (31. listopada 2008.) nije javio nijedan kandidat sa stručnom spremom odgovarajućeg zvanja. U rujnu 2009. na upražnjeno mjesto kustosa – povjesničara umjetnosti primljena je Andreja Šimičić, prof. povijesti umjetnosti, komparativne književnosti i bibliotekarstva, koja je prethodno radila na poslovima referenta za zaštitu pokretnih spomenika kulture pri Ministarstvu kulture – Konzervatorski odjel u Osijeku.

*Radmila Biondić, viša kustosica,
voditeljica Odjela umjetničkog obrta*

ETNOGRAFSKI ODJEL 2009. – 2010. GODINA

PRIKUPLJANJE GRAĐE

Prikupljanje građe u 2009. godini je bilo vrlo plodonosno. Otkupljeno je, uglavnom iz obiteljskog nasljeđa, 94 predmeta i 196 obiteljska fotografija, kao dar je primljeno preko 130 predmeta i 9 gigabajta digitalnih fotografija. Ukupan broj prinova je preko 420.

Neke od važnijih prinova stigle su iz podunavske Baranje. Iz šokačkih sela Topolja, Gajića i Duboševice otkupljen je različit muški i ženski nakit, najsvečanija djevojačka odjeća *mašlijara* kao i druga ženska odjeća, kućni tekstil iz kojeg izdvajamo vuneni prekrivač *čilimaru* na *šibe*, razni gospodarski i kućni predmeti te obiteljske fotografije pet generacija šokačke obitelji. Iz podravske Baranje iz sela Luč otkupljen je *žuti* oslikani namještaj za spavaću sobu, rad lokalnog stolarstva iz 30-tih godina.

Amaterski fotograf Zaim Sajilji iz Valpova darovao je svoje digitalne fotografije arhitekture valpovačke regije – 3 DVD-a s oko 9 gigabajta fotografija.

Iz Vrpolja stigao je na dar namještaj za sobu učiteljice Evice Medunović, obiteljsko nasljeđe Tomislava Bašića, izrađen 30-ih godina, vjerojatno u Đakovu.

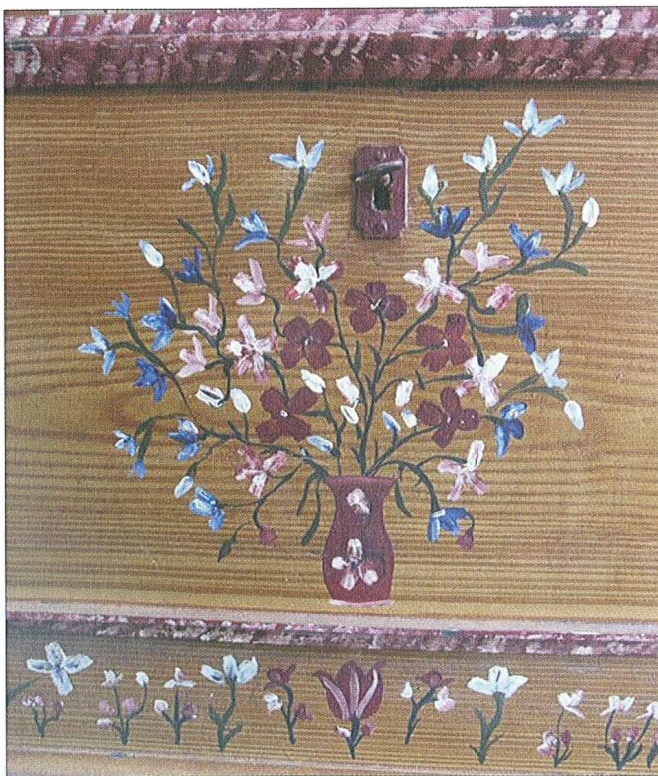
2010. godine otkupljeno je 177 predmeta i primljeno na dar 7. Ukupan broj prinova je 184. Najveći broj predmeta u zna-

Sl. 1. Otkup – fotografija iz obiteljskog nasljeđa, pastiri, oko 1900. g., Gajić

Sl. 2. Otkup – srebrni nakit *taliri*, Duboševica (foto A.Wild)

Sl. 3. Otkup - *žuta soba*, detalj oslikane škrinje, Luč, 1935. g. (foto A.Wild)

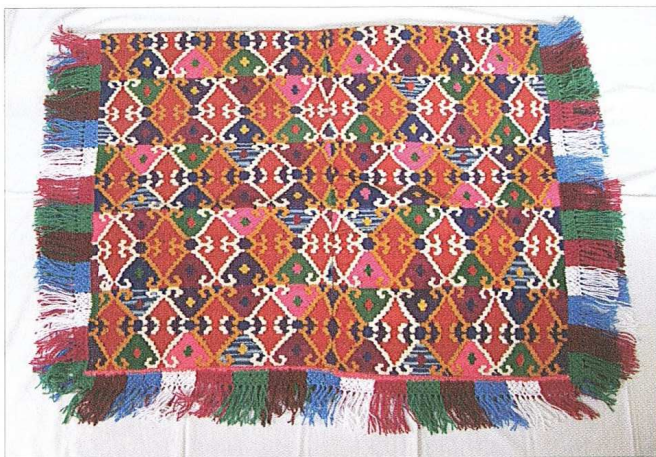
ku je odjevnog i kućnog tekstila, ženskog oglavlja te pomagala za njihovu izradu ili ukrašavanje.

Iz Topolja je otkupljena cjelina – šest kompleta ženske i dvije muške nošnje i drugi tekstil. U Trpinji su otkupljeni dijelovi nošnje iz Dalja za svečanu žensku nošnju zvanu *belina* (suknja od *organdina*, dva oplećka *svilene derekrije*). U Osijeku su otkupljene nošnje i uporabni tekstil iz Levanjske Varoši, izdvajamo *roklju* (bluzu, suknja i pregača) za vjenčanje iz 1935.g. Iz Vukojevaca, Stipanovaca i Magadenovca otkupljen je uporabni tekstil (svatovski ručnici, stolnjak i ponjava).

Nakit za *zlataru*, *vjenčić* i *kiticu* darovala je Anica Mutavdžić iz Gibarca, dok je *roge*, nakit za *šamiju* darovala Ana Rakitić iz Sikirevaca. Iz Brođanaca su otkupljeni dijelovi za oblikovanje *šamije* u oglavlje (*rep*, *načelo*, *zasuke*, *reganca* i *kumbe*)

Iz Koške je otkupljen komplet od 50 kalupa za *trukovanje* (otiskivanje uzorka za vezenje), a raznovrsni predmeti vezani uz običaj kolinja, pripremanje hrane, higijenu, gospodarstvo, kuhinjski predmeti otkupljeni su iz Starih Mikanovaca.

Sl. 4. Otkup – ponjavac na prste, Drenje (foto A.Wild)

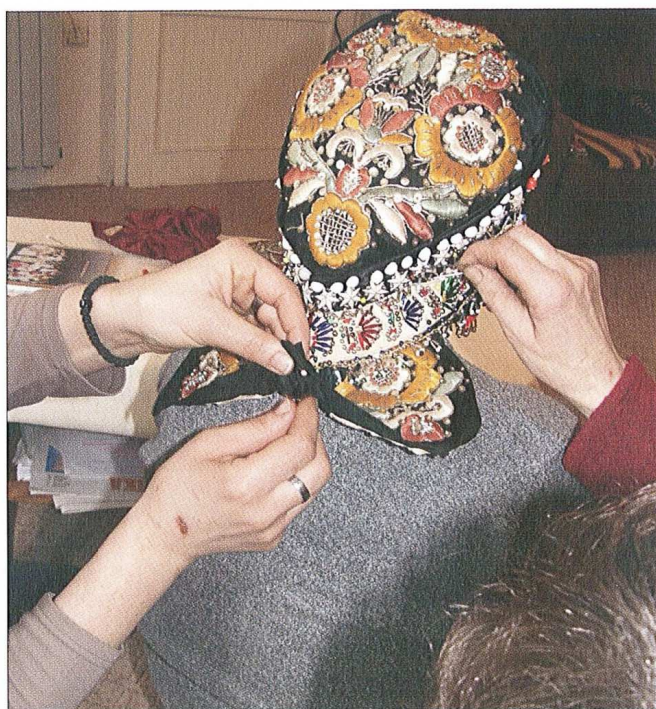
Sl. 7. Terensko istraživanje – prikaz žetve i vršidbe na Petrijevačim žetvenim svečanostima (foto A.Wild)

Sl. 5. Terensko istraživanje – otvorenje izložbe *U korizmiruvo crno*, Šokačka kuća u Zelčinu (foto A.Wild)

Sl. 8. Posudba ženskih ogavlja džegi za izložbu *Slavonija, Baranja i Srijem*, Bijelo Brdo (foto A.Wild)

Sl. 6. Terensko istraživanje – slaganje ženskog ogavlja šamije za potrebe izložbe *Slavonija, Baranja i Srijem*, Rakitovica (foto A.Wild)

Sl. 9. Radionica tradicijskih glazbala – polaznici sviraju u svojediplice (foto A.Wild)

TERENSKO ISTRAŽIVANJE

Terensko istraživanje odnosi se, kao i ranijih godina, na dokumentiranje različitih pojava iz materijalne i nematerijalne baštine bilježenjem rukom, fotoaparatom i kamerom.

2009. godine bilježili smo izložbu *U Korizmi ruvo crno prikaz tradicijskog življenja u vrijeme Korizme u Zelčinu* (Šabić, Wild); pokladne običaje u Mohaču, Topolju i Dražu (Wild); slaganje ženskog ogjavlja šamije u obitelji Sklizović u Rakitovici (Wild), snimanje prigodnog korizmenog igrokaza *Posljednja molitva* u izvedbi KUD-a iz Rakitovice (Šabić); dokumentiranje prikaza žetve i vršidbe na Petrijevačkim žetvenim svečanostima (Wild); dokumentiranje arhitekture i posljednjeg *đerma* u Luču (Šabić, Wild).

2010. godine terensko istraživanje u Topolju i Gajiću provedeno je zbog pripremanja izložbe vezane uz obiteljske fotografije (Wild) dok su za potrebe izložbe *Zlatare – Goldhauben* kod suradnica na terenu na tradicijski način složena ogjavlja *zlatara* iz Gibarca, *šamije* iz Brođanaca i Sikirevaca te *šamija* iz Punitovaca s ukrasima iz Semeljaca (Šabić).

U Harkanovcima je dokumentirana rodna kuća Nikole Šimošića i crkva koju je pomogao oslikati (Šabić). U austrijskom gradiću Neue Anif prikupljeni su podaci obitelji Springer zbog ponude veće donacije predmeta vaneuropskih naroda. (Wild)

OPREMA

2009. godine depo na Trgu sv. Trojstva namješten je s 19 novih metalnih ormara za tekstil nakon čega je 2010. g. uslijedilo razvrstavanje i smještaj građe. U novonabavljenu fototečnubeskiselinsku opremu razvrstan je dio fotografija.

RAD U DEPOIMA-REVIZIJA

Tijekom obje godine obavljeno je generalno čišćenje čuvaonica u Bösendorferovoj ulici, provjera općeg stanja i praćenje promjena (oštećenje krovišta, stropova, podova, zidova i ostalog), bilježenje temperature i vlage te razvrstavanje i reorganizacija pohrane predmeta, dezinfekcija drvcidom, pokrivanje, zračenje i pregledavanje i drugi rad s materijalom.

2010. godine započeta je revizija predmeta iz gospodarstva i kućanstva u navedenoj čuvaonici praćena čišćenjem, dezinfekcijom, zaštitom kao i provjerom inventarnih brojeva, fotografiranjem i smještanjem predmeta u nove cjelineradi dostupnosti. Radi se o oko 500 predmeta, jednim dijelom većim komadima (ormari i dr. namještaj) zbog čega je korištena pomoć studenta. (Wild). Radilo se na pripremi podataka za inventiranje i reviziju zbirke Odjela uz konzultiranje dokumentacije - terenskih bilježnica, upisa u Knjige ulaska, račune otkupa i fotodokumentaciju. (Šabić) Izrađeni su novi popisi građe po zbirka za razdoblje od 2005. do 2009. godine (inventirano, neinventirano), odnosno nadopuna revizije iz 2005. godine novim akvizicijama.

Sl. 10. Koncert tradicijske glazbe uz otvorenje Surduk festivala, na gajdama Andor Vegh (foto A. Wild)

Sl. 11. S otvorenja izložbe *Goldhauben* u St. Florianu, Austrija (foto A. Wild)

Sl. 12. Terensko istraživanje uz otkup – kazivača Janja Kovačev pokazuje kako se sabija tkanje na ovratniku da bude glatko, Topolje (foto A. Wild)

Nabava opreme – novi metalni ormari u depou na Trgu sv. Trojstva 6 (foto V. Šabić)

Terensko istraživanje – slaganje ogavlja u Gorjanima

Terensko istraživanje o fotografiji u Baranji, kazivačica Klara Tigandžin u svojoj kuhinji, Topolje (foto A.Wild)

RESTAURACIJA

Za potrebe izložbe *Slavonija, Baranja i Srijem* realizirana je 2009. g. restauracija 18 predmeta u Hrvatskom restauratorskom zavodu (V.Schmidt) i Preparatorskoj radionici MSO (M. Benaković, J. Kralik). Platnene dijelove nošnji iz Slakovaca, Gornjeg Predrijeva, Aljmaša, Luča, Turanovca i Srijemskih Laza je na tradicijski način oprala i uredila Jelica Kordić iz Osijeka. U Hrvatskom restauratorskom zavodu završena je 2010. g. ranije započeta restauracija 7 predmeta.

INVENTARIZACIJA- DOKUMENTACIJA

U Inventarnu knjigu 2009. g. upisano je 557 predmeta (Wild 392, Šabić 165), a 2010. g. upisano je ukupno 974 predmeta (Wild 605, Šabić 369) te je nastavljeno nadopunjavanje podataka za već upisane predmete (Šabić, Wild) kao i prijepis podataka iz Knjige ulaska (Barjaktarić).

Intenzivira se obrada posuđenih i skeniranih obiteljskih fotografija za bazu digitalnih fotografija iz privatnog vlasništva. U Fototeku S++ programa 2009. godine uvedeno je preko 300 zapisa obiteljskih fotografija iz Šljivoševaca, Sv. Đurađa, Rakitovice i Bijelog Brda, a 2010. g. 92 nova zapisa obiteljskih fotografija iz Bizovca, Topolja, Podravskih Podgajaca, Aljmaša. (Wild)

Nastavlja se prijepis terenskih bilježnica Zdenke Lechner i započet je prijepisterenske bilježnice V.Šabić u računalno kao i

transkripcija zvučnih zapisa vezanih uz rekognosciranje donjomiholjačkog terena iz 2008. godine.

Radi se i na novoj organizaciji i podjeli zbirki Etnografskog odjela.

INFORMATIČKI POSLOVI MUZEJA

Kontakt osoba s tvrtkom Link2 za računalne programe M++ i S++, njihovu funkcionalnost, nadogradnju i izmjene za MSO je A. Wild. Tijekom obje godine radilo se je na prilagođavanju programa specifičnim potrebama Muzeja Slavonije. Neke od najznačajnijih promjena vezanih uz program su: programiranje automatskog spajanja fotografija originalne veličine; organizacija zbirki MSO u programu M++ i mmediji; izrada tzv. „mapa“ za lakšu organizaciju predmeta u zbirka; automatsko pokretanje izrade zaštitne kopije u dogovorenim intervalima; testiranje virtualnih zbirki; instalaciju programa na dva laptopa i nabavljanje wirelesssticka za bežični internet zbog čega je po prvi puta omogućen rad i inventarizacija predmeta u udaljenim depoima kao i rad na terenu.

IZLOŽBENA DJELATNOST

Tijekom 2009. i 2010. g. radilo se na šest izložbi.

2009. g. u Klovićevim dvorima u Zagrebu otvorena je *Slavonija, Baranja i Srijem* na kojoj smo sudjelovali s temama:

Sl. 16. Terensko istraživanje – Harkanovci

Sl. 17. Slaganje ogavlja iz Brodanaca

Sl. 17a. Slaganje ogavlja iz Brodanaca

Tradicijske nošnje (Šabić) i Tradicijska oglavlja (Wild). Iz odjela je izloženo preko 100 predmeta za ove i druge teme.

Baranja – sjećanja na izgubljeno vrijeme, izložba obiteljskih i terenskih fotografija iz prve pol.20. stoljeća iz etnografske Fototeketrajala je od lipnja do jeseni 2009. g. Izložene su 82 arhivske fotografije, 6 fotografskih povećanja, uz projekciju 60 arhivskih fotografija. Izložba je otvorena povodom *Surduk festivala* u Baranji s kojima smo prve i druge godine održavanja bili partneri. Dio izložbe održao se istovremeno u foajeu Kina u Belom Manastiru dok je projekcija fotografija bila na festivalu u surduku u Zmajevcu. Autorica izložbe je A.Wild.

Viet Nam, putovanje s etnološkim izazovima u Muzeju Slavonije Osijek od 18. svibnja do 18. lipnja 2009. Izložba 40 fotografskih povećanja je vezana uz obilježavanje Dana muzeja, 18. svibnja 2009. g. uz temu Muzeji i turizam. Izložba prikazuje pojedine segmente života od gradova do najzabačenijih sela u Vijetnamu. Autorica A.Wild je uz otvorenje izložbe održala predavanje o putovanju kroz Vijetnam.

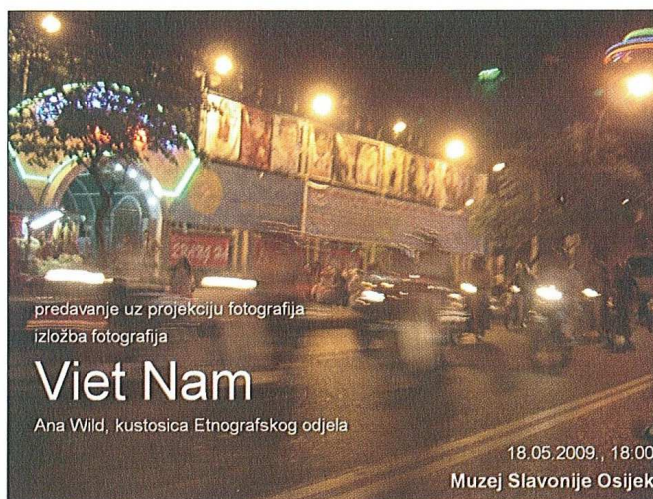
Gostujuća izložba *Samo staj pa gledaj – secesija i artdeco u tradicijskoj kulturi brodskog Posavlja* autora Zvonimira Toldija u trajanju od 23. listopada 2009. do veljače 2010. Pridružili smo se postavljanjem dviju odvojenih tema *Namještaj za sobu sa secesijskim elementima učiteljice iz Vrpolja i (Ne) čuvanje - prednost ili prokletstvo ljepote baštine* koje su se nadovezale na temu gostujuće izložbe. Autorice su V. Šabić i A.Wild.

2010. g. započela je izložbom *Tragovi i sjećanja*, obiteljske fotografije pet generacija jedne šokačke baranjske obitelji otvorenom u Multimedijalnom centru tijekom Etno-film festivala u Rovinju 8.-20.travnja 2010. g. Fotografskom vremenskom trakom problematizira se prisustvo fotografa i medija fotografije u četiri baranjska šokačka sela od početka do 70-tih godina 20. stoljeća. Izložbu je popratila projekcija obiteljskih fotografija dizajnirana unutar obiteljskog stabla te katalog u hrvatskoj i engleskoj verziji. Autorica je A.Wild.

Goldhauben – zlatare, tradicijska oglavlja iz Slavonije i Gornje Austrije Freilichtmuseum Sumerauerhof / Sameleiten kod Sv. Florijana 25.4. - 31.10.2010.

Sl. 20. i 20.a S izložbe *Tragovi i sjećanja*, priprema i otvorena izložba, Etno film festival, Rovinj (foto A.Wild)

Sl. 18. Plakat izložbe *Viet Nam, putovanje s etnološkim izazovima* (A.Wild)

Sl. 19. Soba učiteljice Evice Medunović, darovana i izložena u MSO unutar gostujuće izložbe *Samo staj pa gledaj* (foto A.Wild)

Autorica Thekla Weissengruber prezentirala je austrijska i hrvatska oglavlja radena tehnikom zlatoveza; suradnice su bile Janja Juzbašić, Ljubica Gligorević, Vlasta Šabić i Karolina Lukač s materijalom iz muzeja u kojima djeluju. Iz MSO izlo-

žena su 4 kompletna složena oglavlja na izložbenim glavama, 1 kompletna nošnja i 10 pojedinačnih rubaca. Postupak slaganja oglavlja sa svim pripadajućim dijelovima i ukrasima snimio je kamerom i fotoaparatom D. Topić.

Sl. 21. Koncert Orkestra Mišina u Lapidariju MSO tijekom Surduk festivala (foto A. Wild)

Sl. 22. Radionica romskih plesova u Lapidariju MSO tijekom Surduk festivala (foto A. Wild)

Sl. 23. Čišćenje depoa tijekom revizije predmeta, Boesendorferova ulica (A. Wild)

PUBLICISTIČKA DJELATNOST

Tekst za zbornik posvećen Zorici Vitez: *Crtica o suradnji i Vijesti o radu Etnografskog odjela u razdoblju od 2006. do 2008.g. za Osječki zbornik* napisala je V. Šabić.

PREDAVANJA, KONCERTI, RADIONICE

2009.

- Predavanje *Afirmacija ili degradacija zlatoveza* u udruzi „Šokačka grana“ u okviru projekta *Suvenir gradu Osijeku* te stručno mišljenje o izrađenim suvenirima (Šabić)
- Uvodno predavanje na radionici izrade licitara *Srcem, srcu!* (Wild)
- Predavanje *Viet Nam, putovanje s etnološkim izazovima* uz projekciju 200-tinjak fotografija, predavanje je bilo vezano uz obilježavanje Dana muzeja i temu: Muzeji i turizam. (Wild)
- Organizacija koncerta tradicijske glazbe uz otvorenje *Surduk festivala* u prostoru MSO multi instrumentalist Andor Vegh (različite vrste gajdi/duda) i osječka gajdašica Anita Tomoković (Wild)
- Radionica izrade tradicijskih glazbala – *diplice* i pisak, vezano uz *Surduk festival*. Voditelj radionice bio je Andor Vegh. (Wild)

2010.

- Predavanje o tehnikama bijelog veza na završnoj izložbi radova nastalih na četvrtom ciklusu radionica u okviru projekta *Šokački suvenir Osijeku IV* (Šabić)
- Predavanje i razgovor o elementima svadbenih običaja u Slavena za osnovnoškolce iz tri škole u regiji. Osnovnoškolci su posjetili Muzej unutar projekta *Kulturna i duhovna baština zavičaja u mojoj školi*. (Wild)
- koncerta članova Udruge glazbenog prijateljstva Orkestra Mišina – MSO, vezano uz *Surduk festival* (Wild)
- Radionica izrade tradicijskih glazbala – *diplice* i piska s tehnikama ukrašavanja rovašenje i rezbarenje, voditelji Andor Vegh i Anita Tomoković (Wild)
- Radionica romskih plesova igara i kulture, izvođači – članovi Udruge romskog prijateljstva Luna iz Belog Manastira i KUDovskiband (harmonika, kontrabas i gitara) (Wild)

Vlasta Šabić, dipl. etnol.
voditeljica Etnografskog odjela
Ana Wild, dipl. etnol.

ODJEL MUZEALNIH TISKOPISA I HEMEROTEKE 2009. – 2010.

2009. GODINA

RESTAURACIJA I ZAŠTITA

Tijekom 2009. godine u Hrvatskom državnom arhivu u Zagrebu restaurirana je knjiga Münster, Sebastian, *Cosmography...Basel, 1598*. Nastavilo se s uvezivanjem pristiglih novinskih izdanja (*Glas Slavonije, Slavonski dom, Hrvatsko slovo, Zarez, Vijenac, Osijek News*).

NABAVA

Knjižni fond sustavno se popunjava razmjenom, darom, kupnjom, obaveznim primjerkom i pretplatom. Ukupno je u Odjel muzealnih tiskopisa pristiglo 4.693 primjerka knjižnične građe, a u Odjel hemeroteke ukupno 20 uveza novina.

STRUČNA OBRADA KNJIŽNIČNOG FONDA

U računalnu bazu K++ unešeno je ukupno 1.516. zapisa. Intenzivno se nastavlja i fotografiranje plakata iz Zbirke plakata Odjela hemeroteke.

SLUŽBA I USLUGA ZA KORISNIKE

Tijekom 2009. godine građom Odjela muzealnih tiskopisa i Hemeroteke koristilo se preko stotinu korisnika, najviše studenata osječkog Sveučilišta, znanstvenika i stručnih djelatnika Osijeka, Zagreba, Spita, Mađarske, Austrije. Djelatnice su obavljale i međuknjižničnu razmjenu, kao i nabavku stručne literature iz različitih izvora. Knjižnična građa iznjedrila je brojne stručne, znanstvene, diplomatske i seminarske radove, kao i novinske članke.

STRUČNI RAD

Sudjelovanje na kongresima i savjetovanjima

Sudjelovanje na 11. danima specijalnih i visokoškolskih knjižnica, Opatija 1.- 4. travnja 2009.

Izlaganja: Ivana Knežević, *Obrada knjižnične građe u Muzeju Slavonije – primjer dobre prakse uz program K++*
Marina Vinaj, *Stara knjiga između knjižnične teorije i muzejske prakse*

Postersko izlaganje: Marina Vinaj, *Plakat za plakat*

Stručno usavršavanje

Djelatnice su redvito pohađale radionice za obradu knjižnične građe u programu K++.

Posjetile su i sajam knjiga *Interliber 2009*. te s djelatnicima Muzeja Slavonije sudjelovale na stručnom putovanju Njemačka – Belgija.

Kolegica Ivana Knežević položila je stručni ispita za zvanje diplomirani knjižničar 14. prosinca 2009. u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu.

Publicistička djelatnost

M. Vinaj, *Osječke kulturne ustanove 1809.- 1945.* // Glasnik Arhiva, 2009.

M. Vinaj, *Osječki obrti i obrtnici na stranicama lokalnih glasila krajem 19. i prve pol. 20. st.* // Obrtnici Osječko-baranjske županije, Osijek, 2009.

Stručna pomoć i konzultacije

Bogata građa obaju odjela bila je temom brojnih seminar-skih, dipolmskih i polsijediplomskih radova. U suradnji sa studentima germanistke organiziran je seminar – *Osijek u doba Vilme Vukelić*. Studenti Informatologije radili su na građi Hemeroteke u sklopu *Projekta digitalizacije sitnog tiska*. Poslijediplomanti Germanistike istraživali su glazbenu ostavštinu bitelji Prandau. Za *Projekt Essekeri* redovito se prikupljala građa i izlagalo o poznatim Osječanima. M. Vinaj imenovana je mentoricom kolegici Ani Knežević iz Arheološkog muzeja Osijek. U sklopu uredničkih poslova obavljao se rad na prikupljanju radova za novi broj *Osječskog zbornika*.

Djelovanje u strukovnim društvima

Muzejska udruga istočne Hrvatske promovirala je *Vodič muzeja Istočne Hrvatske*. M. Vinaj sudjelovala je u izradi Vodiča.

Društvo knjižničara Slavonije i Baranje, čije su članice knjižničarke Muzeja Slavonije, promoviralo je *Spomenicu Društva*, čija je urednica M. Vinaj

Znanstveni rad

U sklopu projekta HAZU- Centra za znanstveni rad Osijek i Matice hrvatske Valpovo organiziran je znanstveni skup – *Valpovačko kazalište 1809.-2009*. M. Vinaj sudjelovala je s izlaganjem *Knjižnica Prandau-Normann*.

Stručni i znanstveni skupovi

U organizaciji Društva knjižničara Slavonije i Baranje i Muzeja Slavonije Osijek u Muzeju Slavonije organiziran je stručni skup: Marija Malbaša – knjižničarka i kulturna djelatnica.

Izlagale su Ivana Knežević – *Osječka bibliografija – od prikupljanja do digitalizacije*;

Marina Vinaj – *Knjižnica Muzeja Slavonije – strukovno naslijeđe Marije Malbaše*

IZLOŽBENA DJELATNOST

Odjel muzealnih tiskopisa i Odjel Hemeroteke sudjelovao je svojom građom na izložbi *Slavonija, Baranja i Srijem* u Klovićevim dvorima. U sklopu izložbe tiskan je katlog i stručni radovi. Objavljena su dva rada M. Vinaj: *Tiskarstvo Slavonije u 19. stoljeću; Od građe do muzeja*

2010. GODINA

RESTAURACIJA I ZAŠTITA

Tijekom 2010. godine u Hrvatskom državnom arhivu restaurirane su knjige:

Lactanius L. Caelius Firmanius, Opera...Basileae, 1532.
Alluno, Francesco, le Ricchezze della lingua volgare...Venezia, 1555.

NABAVA

Knjižni fond sustavno se popunjava razmjenom, darom, kupnjom, obaveznim primjerkom i pretplatom. Ukupno je u Odjel muzealnih tiskopisa pristiglo 1.972 primjerka knjižnične građe, a u Odjel hemeroteke ukupno 8 uveza novina.

STRUČNA OBRADA KNJIŽNIČNOG FONDA

U računalnu bazu K++ unešeno je ukupno 2.400 zapisa. Skeniraju se naslovnice osječkih izdanja te *Osječka bibliografija* za mračni katalog Zavičajne zbirke. U Zbirku udžbenika unešeno je 900 zapisa.

SLUŽBA I USLUGA ZA KORISNIKE

I tijekom 2010. godine usluge Odjela muzealnih tiskopisa i Hemeroteke koristili su brojni korisnici, među njima najviše studenti osječkoga Sveučilišta, znanstvenici, novinari, ali i srednjoškolci i osnovnoškolci radeći svoje stručne i znanstvene radove. Djelatnicima Muzeja redovito se nabavljala literatura putem međuknjižnične posudbe. Obavljena je i međuknjižnična razmjena publikacija s velikim brojem institucija u zemlji i inozemstvu.

STRUČNI RAD

Revizija

Dijelom je obavljena revizija knjižne građe Povijesnog odjela i započelo se s revizijom periodike.

Sudjelovanje na kongresima i savjetovanjima

Sudjelovanje na Skupštini Hrvatskog knjižničarskog društva – Tuheljske Toplice

Izlaganje: *Ivana Knežević, Od zavičajne zbirke muzejske knjižnice do mrežnog kataloga*

Publicistička djelatnost

Publicirani radovi I. Knežević i M. Vinaj s 11. Dana specijalnih i visokoškolskih knjižnica u istoimenom *Zborniku*

Publicirani radovi u *Osječkom zborniku* 29:

M. Vinaj: *Knjižnica Julijane Normann – ogleđ o ženskoj knjižničnoj zbirci*;

I. Knežević: *Enciklopedijska izdanja Odjela muzealnih tiskopisa Muzeja Slavonije Osijek*

Stručna pomoć i konzultacije

U Odjelu muzealnih tiskopisa i Hemeroteci tijekom 2010. godine boravila je kolegica Ruža Šutalo, dipl. knjižničarka u sklopu osposobljavanja za stručni rad.

I tijekom 2010. godine odrađena su mentorstva za stručne seminarske, završne i diplomske radove studenata Informatologije.

Suradnja s Komisijom za glazbene knjižnice glede *Projekta o Franji Kuhaču*

Urednički poslovi

Uredništvo *Osječskog zbornika* 29, priprema tekstova, lektoriranje, kontakti s recenzentima i organizacija promocije.

Djelovanje u strukovnim društvima

M. Vinaj i Knežević članice su Uredništva *Knjižničarstva* – glasila Društva knjižničara Slavonije i Baranje te članice Muzejske udruge Istočne Hrvatske. Članice su i Komisije za muzejske knjižnice pri Sekciji za specijalne knjižnice Hrvatskog knjižničarskog društva.

KATANČIĆ, MATIJA PETAR**(1782)**

Dissertatio/ de columna milliaria/ ad Eszekum/ reperta/
quam Petrus Katancius/ Pannonius/ O.S. Francisci/ schol.
human, professor P. O./ conscripsit. Eszeki/ Typis Ioann.
Mart. Diwalt/ MDCCLXXXII.

8° 8 nepag. + 114 str. (MS O)

TURKOVIĆ, ANTUN JOSIP**(1795)**

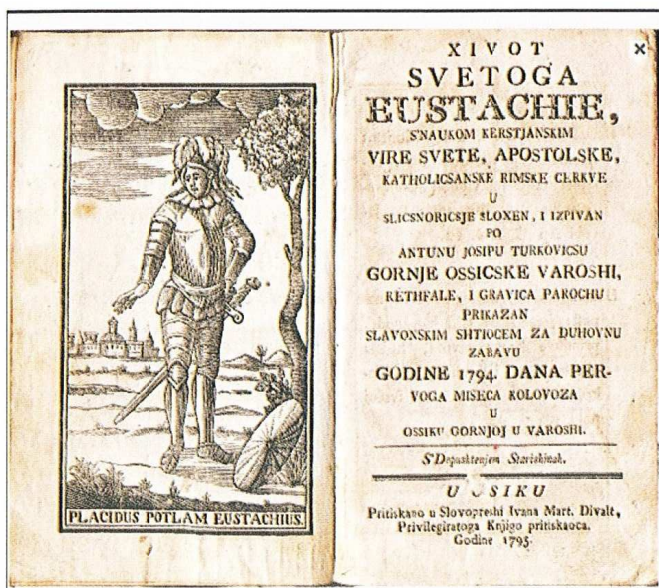
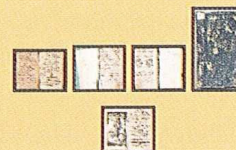
Xivot/ svetoga/ Eustachie/ s naukom kerstjanskim/ vire
svete, apostolske/ katholicanske rimske cerkve/ u/
slisnoricsje sloxen, i izpivan/ po Antunu Josipu Turkovicu/
gornje Ossicske varoshi, Rethfale, i/ Gravica parochu/
prikazan/ slavonskim shtiocem za duhovnu zabavu godine
1794. dana per-/ voga maseca kolovoza/ u Ossiku gornjoj
varoshi./ S' dopuzhtenjem starishinah. U Ossiku/ Fritiskano u
slovoprehi Ivana Mart. Diwalt./ Privilegiratoga knjigo-
pritiskaoca./ Godine 1795.

8° XIV + 310 str. sa sl. (MS O)

TURKOVIĆ, ANTUN JOSIP**(1795)**

Xivot/ svetoga/ Eustachie, podlam/ primitoga kerstenja/ po/
Antonu Josipu Turkovicu/ gornje Ossicske Varoshi, Rethfale i
Gravica parochu/ u/ slisnoricsje sloxen, i izpivan/ godine
1794. dana prvoga mi-/ seca kolovoza./ Knjiga druga;
strana treća./ S' dopuzhtenjem starishinah./ U Ossiku/
Fritiskano u slovoprehi Ivana Mart. Diwalt./ privilegiratoga
knjigo pritiskaoca./ Godine 1795.

8° 326 str. sa sl. (MS O)

Ostalo

U sklopu Mjeseca knjige u Muzeju Slavonije održano je javno predstavljanje prvog mrežnog katalog Zavičajne zbirke – Essekiane. O katalogu su govorili: Ivana Knežević, Marina Vinaj i Matija Bogdanović.

Na web stranicama dan je katalog zavičajne zbirke Essekiane Muzeja Slavonije, nastao na temelju Osječke bibliografije Marije Malbaše. Osječka bibliografija Marije Malbaše, više knjižničarke u Muzeju Slavonije Osijek, reprezentativno je i do sada jedino djelo takve vrste na slavonskom području. Osječka bibliografija predstavlja katalog zavičajne zbirke Essekiane.

Sl. 1-4 Zapisi iz mrežnog kataloga Zavičajne zbirke Essekiana

IZLOŽBENA DJELATNOST

Izložba *Plakat za plakat* gostovala je u Gradskom muzeju Bjelovar, a građa Odjela muzealnih tiskopisa i Hemeroteke bila je sastavni dio prigodne izložbe *Ostavština Plemićke obitelji Adamović u Muzeju Slavonije*.

Mr. sc. Marina Vinaj
voditeljica Odjela muzealnih tiskopisa

Ivana Knežević, prof. i dipl. knjižn.
voditeljica Odjela hemeroteke

TEHNIČKI ODJEL 2009. – 2010. GODINA

Protekle dvije godine obilježile su redovito inventiranje, preventivna zaštita i izložbeni projekt. Inventirano je 690 predmeta. Preventivna zaštita odnosila se na pranje i čišćenje predmeta, te umotavanje zračnom folijom.

Zbirka računске tehnike i Zbirka radijske tehnike i radioprijemnika upućene su Ministarstvu kulture zbog utvrđivanja svojstva kulturnog dobra i upisa u Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske.

Fundus Odjela znatno je uvećan darovima i otkupima.

DAROVI

2009. godina

- elektronička televizijska igrica *Universum Color Multispiel*, Njemačka, oko 1977. (Jadranka Radovančević, Osijek)
- dva plišana brisača gramofonskih ploča *HMV*, oko 1930. (Tomislav Šuh, Beč)
- infracrvena tipkovnica *RMSP – 100* za elektronički displej, *PolyComp (Pty) Ltd.*, oko 1985. (Mladen Radić, Osijek)
- šivaći stroj *Singer, SAD*, 1929. (Ivan Ajić, Osijek)
- krojačke škare broj 11, krojačke škare *Fishes 9*, knjigovežaćki drveni škrip (Zdravko Barić, Osijek)
- uređaj za prednabijanje automobilskih motora, Švicarska (Viktor Arbanas, Osijek)
- mobilni telefon *Siemens SL 55*, 2001. (Zdenka Marks, Osijek)
- fotografski aparat *Smjena 8M*, u crnoj torbici, *Lomo, SSSR*, 1970-e, fotografski aparat *Z-up110*, *Konica*, 1990-e (Krešimir Pećar, Osijek)
- CD compact player *Discman D-11*, *Sony*, Japan, 1990. (Radmila Biondić, Osijek)

2010. godina

- el. brijaći aparat *Braun 1008* tip 5462, Njemačka, 2002., turski mlinac za kavu, Albanija, 1970-e, el. mlinac za kavu *Siemens*, 1980-e, zidna kuhinjska vaga *Gorenje*, 1990-e, el. kuhalo filter kave *Fortuna* tip *KM 946*, Njemačka, 1990-e (Denis Detling, Osijek)
- magnetofon *Gral* model *VT-800*, Japan, 1970-e, pisajući stroj *Biser 35*, Bugojno, šivaći stroj *Višnja S electronic 726E*, *Bagat*, šivaći stroj *Super Slavica 555*, *Bagat*, fotografski aparat *Zenit-E*, *SSSR*, fotografski aparat *Practica L*, *DDR*, fotografski aparat *Practica MTL 5*, *DDR*, računski stroj *Olympia CPD 5212 E*, bežični telefonski aparat s punjačem *Panasonic* model *KX-TCD300FX*, bežični telefonski aparat s punjačem model *KX-TCD705G*, *ISDNLINK* router, iglični pisac, *Apple Computer*, *SAD* (Srednjoškolski đački dom, Osijek)

- šivaći stroj *Gritzner V*, *Gritzner & Co.*, Karlsruhe, Njemačka, oko 1920., elektronski kalkulator tip 529, *TRS*, Zagreb, 1970-e (Ana Vinaj, Osijek)
- el. kuhalo *Sahlan* tip 624, oko 1940., el. kuhalo bez oznake, oko 1945., dječja kolica, 1960-e (Marija Anđelić, Osijek)
- fotografski aparat *Instamatic camera 177x*, *Kodak*, 1977., blic *REGULA 118*, Njemačka, 1970-e, žarulja *Magicube OXC 4*, *OSRAM*, Belgija, 1970-e, džepni kalkulatori: *FORMEL 19*, Njemačka, 8002, Njemačka, *EL-231C*, *Sharp Corporation*, Tajland, hp 11C, *Hewlett-Packard*, 1980-e (Elizabeta Piškorkanec, Osijek)
- dječja drvena kolica, 1940-e (Ivan Terek, Osijek)
- mobitel *Siemens A40* s punjačem, 2003., mobitel *Alcatel* s punjačem, 2006., tlakomjer (Iva Andračić, Osijek)
- el. mlinac za kavu, 1970-e, el. mlinac za kavu, 1980-e, posudica za *fajtanje* (Vladimir Dobrić, Osijek)
- mobilni telefonski aparat za automobil *Benefon OY* tip *HS 103*, Finska (Tomislav Holik, Osijek)
- prijenosni televizijski prijemnik *JVC Nivico*, Japan, 1970-e (Slavica Mrković, Osijek)
- sušilo za kosu *Farel*, Poljska, 1970-e, elektroglučalo, oko 1960., fotografski aparat *Eura*, *Ferrania*, Italija, 1970-e (Anica Rakitovac, Osijek)

OTKUPI

2009. godina

- vibracijski el. aparat za masažu vibrator *V – 1*, *TEP*, Zagreb, 1950-e (Nikola Radić, Zagreb)
- usisavač *Saugling Junior*, 1950-e, atelijer drvena kamera, iz Foto atelijera *Husak*, Hrvatske republike 4, Osijek, radioprijemnik tip *Jastrebac*, *RI Nikola Tesla*, Beograd, 1954., javni sat, oko 1940., šivaći stroj *Pfaff*, *G. M. Pfaff*, Njemačka, oko 1930., reklamna dopisnica – *Alex. Baumgärtner* (tečaj vezenja), 1913., el. grijalica, *AEG*, Njemačka, oko 1930., strujomjer za jednaku struju tip *A4*, *Siemens-Schuckert*, Njemačka, 1937., el. žarna grijalica, *Elektrotehničko poduzeće Osijek*, 1960-e, televizijski i radio prijemnik (*RR 720*) u drvenom ormaru, *RR Niš*, 1960-e, katalozi fotografske opreme (*Ebner*, *Bessa*, *Plaubel*, *Kodak*, *Agfa*, *Rolleiflex – 2 kom.*, *Rolleicord*, *Billige*, *Virgin*, *Dolly*, *Rajah*, *Fotoart*), glavni katalog *Agfa*, fotografski časopis *Die Foto – Schau*, katalozi strojeva (*Julius Fischl*, *Riemenschalter*, *Metall armaturen*, *Locomobile*, *Sauggas*, *Kovina*, *Elektrotechnik – uvez Julio Pfeiffer*, *Maschinenelemente*, *SPŽ grafikon*, *celuloza*, *briketi*, *vatrogastvo*, *Papiermasche*) (Senad Gradašćević, Osijek)
- matrica – metalni valjak za otisak etikete na kutije šibica, oko 1935. (Ivan Branko Nikolić, Osijek)
- drvena preša za reprodukciju fotografija – *Stulhofer Essegg* (Milka Kulić, Osijek)
- polaroid (instant) kamera *Kodak EK300*, *Kodak*, *SAD*, oko 1978. (Antun Štark, Osijek)
- drveni dječji romobil – *Skiro*, tvornica *Marinković Ivo*, Osijek, oko 1960., srebrna dijafagma, perforirane metal-

ne ploče promjera 39 cm, za glazbeni automat, 2 komada, 19/20. st., jukebox ROCK-OLA 451 iz 1973., građevinski instrument Pajarito, zidni mlinac za kavu, sokovnik Solia 5, ručna naprava za odstranjivanje koštica Alexanderwerk, dvije keramičke ručkice za toalet (na jednoj zapis: MAKSO NEURATH i drug / OSIJEK) s nosačem (Vlatka Balaban, Osijek)

- prijenosna drvena kutija sa četiri ladice koja sadrži kućišta, mehanizme i dr. dijelove džepnih satova, druga pol. 20. st. (Alfred Pinter, Osijek)

- radioprijemnik Blaupunkt model 6 W 640, Blaupunkt werke, Njemačka, 1940/1941., kantar vaga s dva utega, poč. 20. st., viseća vaga s dvostrukom kukom, poč. 20. st. (Slavko Hadžisejdić, Osijek)

- muzički kabinet / TV prijemnik – radioprijemnik – gramofon / Grundig 759 Super, Grundig, Njemačka, 1958. (Dalibor Uzelac, Osijek)

- perilica rublja Superautomat PEA 635, Gorenje, Slovenija, 1970. (Ljubomir Stamenkovski, Osijek)

- usisavač Mercedes SB, Progress, Stuttgart, 1976., usisavač na šinama Omega, usisavač na šinama Tiger 808 i usisavač na šinama Omega, aparat za kavu i aparat za čaj, naprava za rezanje kupusa, naprava za rezanje povrća (Zoran Balaban, Osijek)

- brijaći aparat Remington 25, u kutijici, oko 1955., brijaći aparat AEG, u torbici, oko 1955. (predmeti kupljeni na Autotržnici u Osijeku)

- usisavač Protos, Siemens – Schuckertwerke, Berlin, oko 1925., s dijelovima i uputnim knjižicama, pisali stroj Torpedo, Torpedo-werke A.-G., Frankfurt/Main, oko 1930. el. grijač vode, 1930/1940., ionizator zraka, oko 1935., el. putno glačalo, infragrijalica Riviera, kozmetički stolić, infralampa i kozmetička stolica, 1950-e. (Ksenija Grünwald, Osijek)

2010. godina

- kabinet radio i gramofon Iskra model Copacabana, Kranj, 1967., televizijski prijemnik Philips, 1952. (Vedran Jakšić, Osijek)

- mikrometar Neuhofer & Sohn, Wien u drvenoj kutijici, prva pol. 20. st. (Goran Tucak, Osijek)

- el. orgulje Professional 88, Farfisa, Italija, 1979. (Miroslav Šebetić)

- instrument za mjerenje vlage, VEB Feingerätebau, Njemačka, 1970-e, el. pečatni štamper za pakete, 1930-e. (Ivan Branko Nikolić, Osijek)

- kvarcna lampa Panoramic, 1930-e, barometar, 1970-e (kupljeno na Autotržnici u Osijeku)

- radioprijemnik BX 273U, Philips, Nizozemska, 1945/1946., radioprijemnik B3X95U OOC, Philips, Nizozemska, 1959/1960., radioprijemnik Weltklang 398W Grundig, 1948-1950., radioprijemnik / gramofon Kleeblatt-Serie Grundig, 1970-e, radioprijemnik 87WE Grundig, 1958., radioprijemnik Touring T50 Automatik, Schaub-Lorenz, 1964/65. (Slavko Hadžisejdić, Osijek)

- el. žarna grijalica, Austrija ili Njemačka, 1940-e. (Zlatko Stipančević, Osijek)

- laterna magica (naprava za projiciranje uvećanih slika), Georg Carotte & Co., Nürnberg, oko 1886., stakleni slajdovi – biblijske teme (8 kom.), otkriće Amerike (4 kom.), šaljive zgode, vožnja biciklima, osobe, krajolici, dječje igre, životinje i dr. prikazi (23 kom), stakleni slajd u metalnom okviru na povlačenje (prijelaz vlaka preko mosta), stakleni slajd u metalnom okviru s ručicom za okretanje (mjesec), drveni okviri za slajdove (3 kom.), smotani animirani film (3 kom.), smotani animirani film Mar Morik (2 kom.) (Ladislav Keler, Osijek)

- slušni aparat, Pariz, prva pol. 20. st. (Zoran Balaban, Osijek)

- šivaći stroj Bagat, oko 1960., kuhinjska vaga Tip Top, Tvornica vaga Zagreb, oko 1950., kuhinjska vaga Titan, oko 1925. (Gordana Kakarigi, Osijek)

- dvije pipe iz Šeperove pivovare (Senad Gradašćević, Osijek)

- el. aparat za pečenje hostija (Stjepan Tupović, Osijek)

Izložbeni projekt *Ah, ti kućanski poslovi* realizirala su u prosincu 2009. g. tri odjela Muzeja Slavonije – Tehnički odjel (Ksenija Katalinić), Odjel umjetničkog obrta (Radmila Biondić) i Odjel muzealnih tiskopisa i Hemeroteke (Marina Vinaj).

Izložba je koncipirana u vremenskom razdoblju od kraja 19. st. do 1970-ih godina, kada je u Hrvatskoj već razvijeno masovno potrošačko društvo. Priča je to o našim svakodnevnim kućanskim poslovima, o dobro opremljenoj kuhinji, o toplom, urednom i čistom domu, te o dobro osmišljenim oglasima koji su prodavali robu.

Na izložbi je prezentirano 305 izložaka u četiri prostorije.

Prvom prostorijom dominira *svevremenska kuhinja* – najvažnija prostorija doma i mjesto okupljanja svih članova obitelji. Kuhinju čine darovani i restaurirani kuhinjski namještaj (kredenc, dva stola, stolci i polica) iz 1920-ih godina osječkoga stolara Carla (Dragutina) Halasza, zatim mnogobrojna kuhinjska pomagala, posuđe, pribor, limena i staklena ambalaža, štednjak ukrašen fajansnim pločicama, drveni ledarnik, te nekoliko naprava. I naravno, neizostavni radioprijemnik!

Kućanski aparati i naprave predstavljeni su u odvojenim vremenskim razdobljima, a pripadaju tematskim cjelinama sljedećih naslova: *U kuhinji* (pržilice i mlinci za kavu, mak i orahe, aparati za napitke, pržila kruha, naprave za pripremu voća i povrća, naprave za pripremu slastica, naprave za meso, kuhinjske vage, kuhala i štednjaci, hladnjaci), *Nje-ga rublja* (rifljača, perilice i centrifuge rublja, sapun i deterdženti, glačala, šivaći strojevi), *Čišćenje prostora* (četke i usisavači), *Zagrijavanje i rashlađivanje prostora* (peći i grijalice, ventilatori).

A da je i stoljeće ranije postojao jak promidžbeni sustav govori nam *sitni tisak* – ilustrirane reklame, reklamni letci tvornica i trgovina, tiskanice s memorandumima, Schichtova pošta Osječke tvornice sapuna ...

Uz nekoliko usisavača, perilica, hladnjaka i šivaćih strojeva izložene su njihove *uputne knjižice*.

Izložbu prati katalog.

*Ksenija Katalinić, prof.
voditeljica Tehničkog odjela*

MUZEJSKA EDUKACIJA

2008. - 2010.

U listopadu 2008. Muzej Slavonije dobio je prvog muzejskog pedagoga. Muzejski pedagog je pored redovitih zaduženja, svojstvenih zanimanju, dobio zaduženja vođenja sekundarne dokumentacije, uređivanja web-stranice i odnosa s javnošću.

U prvim mjesecima rada muzejski pedagog se trebao upoznati s načinom rada, ali i osobljem, muzejskim odjelima i muzejskim zbirnim fondom. U upoznavanju načina rada muzejskog pedagoga uvelike su koristila iskustva drugih pedagoga iz Hrvatske s kojima je muzejski pedagog stupio u kontakt, posjetivši i neke od muzeja u Hrvatskoj.

Muzejski pedagog je u prosincu 2009. položio i stručni ispit za zvanje muzejski pedagog.

EDUKACIJA

Prvi susret s muzejskom edukacijom u Muzeju Slavonije za muzejskog pedagoga bila su vodstva organiziranih grupa. Od dolaska muzejskog pedagoga u Muzeju se izmijenilo oko 20-tak izložbi, a na njima je odradio oko 180 vodstava na hrvatskom, engleskom i njemačkom jeziku, prilagođenih najraznovrsnijim skupinama posjetitelja, od kojih su najbrojnije školske grupe.

Muzejski pedagog je do sada organizirao i vodio raznovrsne edukativne radionice koje su se svojom tematikom vezale uz povremene izložbe, muzejske (i izvanmuzejske) projekte ili određene datume u godini. Posebno treba izdvojiti radionice u suradnji s tradicijskim i umjetničkim obrtom *Blažeković*. Te radionice su se, uz promociju tradicionalnih obrta, vezale uz tradicije određenih dana u godini (Božića, Valentinova), a radionice su i same postale dio tradicije Muzeja. Uz njih treba istaknuti i radionice koje se uklapaju u postojeće školske programe, a koje također postaju dio stalne ponude Muzeja - *Plakat za izbore, Šire osječko područje u prapovijesti, Lapidarij ili priča o Mursi, Što je muzej*.

Muzejski pedagog je u Muzeju Slavonije provodio samostalne edukativne projekte, a uključivao se i u (edukativne) projekte s drugim muzejima, ustanovama (Agencija za obnovu osječke Tvrđe, II. gimnazija Osijek...) i udrugama (Nansen dijalog centar, Dodir, OGI, Klub 60+...).

Muzejski pedagog se redovno uključivao u edukativne akcije (*Uokviri, Kotač*) povodom Međunarodnog dana muzeja (18. svibnja) koje organizira Sekcija za muzejsku pedagogiju HMD-a (iako nije član HMD-a). 14. edukativna akcija [U] okvir[i] je završena na svečanosti u Muzeju Slavonije, domaćina akcije, prilikom koje je i otvorena putujuća izložba postera [U] okvir[i] 5. Muzej Slavonije je završnu svečanost, na inicijativu muzejskog pedagoga, pokušao uokviriti u obilježavanje Dana muzeja (na temu muzeji i turizam) u suradnji s preostale dvije muzejsko-galerijske ustanove u Osijeku (Ar-

heološki muzej i Galerija likovnih umjetnosti) i Turističkom zajednicom grada Osijeka. Time je završna svečanost akcije postala dio zajedničkog programa obilježavanja Međunarodnog dana muzeja u Osijeku 2009. godine.

Od samostalnih edukativnih projekata koje je muzejski pedagog inicirao, provodio ili na njima surađivao treba istaknuti projekt muzejskih čudovišta (iniciranog od muzejskog pedagoga i knjižničarske savjetnice Marine Vinaj) koji je rezultirao stripom-slikovnicom *Čudovišta u muzeju* autora Stanislava Marijanovića, 1. čudovišno-muzejskom akcijom i lutkarskom predstavom *U potrazi za čudovištima*, nastalom u suradnji s Umjetničkom akademijom iz Osijeka. U 2010. godini započeo je i projekt radnog naziva *Domovinski rat u Osijeku* u suradnji s III. gimnazijom Osijek i Isusovačkom klasičnom gimnazijom iz Osijeka.

U svom edukativnom radu muzejski pedagog je obilazio dječje vrtiće, osnovne i srednje škole, sudjelovao na sastancima županijskih stručnih vijeća nastavnika povijesti. Aktivno je pomagao učenicima i povijesnim skupinama osnovnih i srednjih škola pri realizaciji radova za natjecanje učenika, te studentima pri izradi njihovih seminarskih radova. Dosada je održao i nekoliko predavanja nastavniciama povijesti, te studentima Informatologije Filozofskog fakulteta u Osijeku u svrhu promocije muzejske edukacije kao i Muzeja Slavonije.

IZLOŽBENA DJELATNOST

U obilježavanje manifestacije *Noć muzeja '09* muzejski pedagog se uključio u suradnji s knjižničarskom savjetnicom Marinom Vinaj i ilustratorom Rokom Idžojtićem organizacijom male izložbe plakata – karikatura *Što oni ...u muzeju rade?* Izložba 15-ak plakata-karikatura bila je vezana uz muzejska zvanja, a ujedno se nadovezala i na postojeću izložbu *S druge strane ogledala* i njenu priču o skrbi ljudi za kulturnu baštinu. Izložba je tako bila prezentacijska, informativna i edukativna, a bila je i u službi popularizacije, pa i demistifikacije muzeja.

U Muzeju Slavonije je na Međunarodni dan muzeja 2009. godine, na završnoj svečanosti 14. muzejske edukativne akcije [U] okvir[i] otvorena putujuća izložba postera [U] okvir[i] 5 koju je postavio muzejski pedagog, a kojom su 39 sudionika akcije predstavili svoje programe. Poster kojim su se prezentirali aktivnosti Muzeja Slavonije uradak je muzejskog pedagoga.

Po završetku 1. čudovišno-muzejske akcije muzejski pedagog je pripremio izložbu odabranih dječjih radova nastalih u tijeku akcije pod nazivom *Što će vam muzej?*

Osim navedenih izložbi muzejski pedagog nije sudjelovao u postavljanju drugih izložbi u muzeju.

PUBLICISTIČKA DJELATNOST PEDAGOGA I IZDAVAČKA DJELATNOST MUZEJA

Od svog dolaska u Muzej muzejski pedagog je sa svojim člancima sudjelovao i u nekoliko stručnih časopisa – *Osječkom zborniku, Povijesti u nastavi, Glasniku slavonskih muzeja, Informatici museologici*. Osim što je redovni član uredništva časopisa *Povijest u nastavi*, bio je i gost urednik cijelog jednog broja časopisa posvećenog muzejima, edukaciji i nastavi povijesti.

Muzejski pedagog se uključio i u izdavačku djelatnost Muzeja. Inicirao je, pripremio materijale i uredio vodič-ulaznicu *Muzejske ustanove u gradu Osijeku* na hrvatskom i engleskom jeziku, a sve u suradnji Turističke zajednice grada Osijeka, Arheološkog muzeja, Galerije likovnih umjetnosti i Muzeja Slavonije. Muzejski pedagog pripremio je, uređivao ili pak dao doprinos (organizacijom, pisanjem tekstova) za izradu deplijana Muzeja – uz radionicu *Srce, od srca* uz izložbe *Što oni ...u muzeju rade?, Samo staj pa gledaj i Udomljeno vrijeme*, za manifestaciju *Noć muzeja*. Jednako tako dao je svoj doprinos u pripremi, uređivanju i/ ili izradi plakata - uz izložbu "Što oni...u muzeju rade?", za Stručni skup o Mariji Malbaši, za 1.čudovišno-muzejsku akciju, a grafički i tekstualno je oblikovao poster Uokviri 5 za istoimenu izložbu.

Zajedno sa knjižničarskom savjetnicom Marinom Vinaj inicirao je izradu muzejskog stripa-slikovnice *Čudovišta u muzeju* i surađivao sa slikarom Stanislavom Marijanovićem oko izrade istog.

Uz navedeno pripremljene su i muzejsku edukativne pitalice *Udomljeno vrijeme osječkih urara* uz izložbu, te edukativnog letka i pitalice povodom 15. muzejske edukativne nagradne igre *Kotač*, koji se prilagao uz knjižicu akcije. Započelo se i s pripremom edukativnog vodiča po Lapidariju Muzeja Slavonije kao i edukativnog muzejskog postera.

SUDJELOVANJE NA KONGRESIMA I SAVJETOVANJIMA

Muzejski pedagog je sudjelovao na 1. kongresu muzealaca Hrvatske u Zagrebu (studeni 2008. godine), na 16.godišnjoj konferenciji i seminaru Euroclio-a (European association of history educators) u Nicosii u Cipru (travanj 2009.) na kojoj je održao i radionicu, te na VI. skup muzejskih pedagoga s međunarodnim sudjelovanjem u Sisku (listopad 2010.).

DJELOVANJE U STRUKOVNIM DRUŠTVIMA

Od svog zapošljavanja muzejski pedagog aktivno sudjeluje (iako nije član HMD-a) u radu Sekcije za muzejsku pedagogiju i kulturnu akciju HMD-a te Muzejske udruge Istočne Hrvatske. Muzejski pedagog je bio i inicijator osnivanja, te prvi voditelj Sekcije za muzejsku edukaciju i animaciju MU-IH-a. Kao voditelj Sekcije, a na inicijativu Željke Miklošević vodio je projekt *Muzeji za sve* i sudjelovao u njemu. Projekt se sastojao od pojedinačnog angažmana slavonskih muzeja u

organizaciji aktivnosti kojima se obilježio Međunarodni dan osoba s invaliditetom. U sklopu projekta organizirao je istoimeni seminar koji je održan u listopadu 2009. godine u Muzeju Slavonije. Tijekom 2010. godine inicirao je i počeo s organizacijom stručnog skupa – 1. susret muzejske edukacije.

ODNOSI S JAVNOŠĆU

Muzej Slavonije nema svoju službu za odnose s javnošću, već su i ta zaduženja prenesena na muzejskog pedagoga. Iako muzejski pedagog nije stručnjak na tom području, postojao je planiran trud da se o svim aktivnostima u muzeju upoznaju sredstva javnog priopćavanja. Slanje dopisa školama (kao najčešćim krajnjim korisnicima muzeja) i medijima, organizacija konferencija za novinare, te stalna dostupnost medijima, oblici su odrađivanja zaduženja koja su bila prenesena na muzejskog pedagoga. Muzejski pedagog uspostavio je suradnju i s lokalnim web portalima, preko koji su se organizirala dijeljenja besplatnih ulaznica za muzej (u svrhu promidžbe Muzeja). S lokalnim web portalima su razmijenjeni i baneri, a portal *Kultura-osijek.com* zahvaljujući razmjeni banera postavio je na svojoj naslovnoj stranici zaseban prostor na kojem se objavljuju aktualne izložbe Muzeja. Uz to muzejski je pedagog pripremao tekstove i fotografije za *Poslovni vodič* u kojem bi se trebao reklamirati i Muzej Slavonije. Tijekom 2010. godine je otvorio facebook profil Muzeja Slavonije kojega je redovno održavao. Kratko vrijeme na facebook profilu Muzeja je bila pokrenuta nagradna pitalica u svrhu promocije Muzeja, a s mogućnošću dobivanja besplatnih ulaznica.

Dolaskom u Muzej Slavonije muzejskom pedagogu je povjeren i web stranica Muzeja (www.mso.hr). Krajem 2008. godine pristupilo se redizajnu web stranice Muzeja. Cijela stranica je programirana (tzv. cms sustav) na način da muzejski pedagog može bez pomoći stručnjaka objavljivati sadržaj, čime je omogućeno jednostavno i brzo ažuriranje informacija na stranici. Dizajnerska i programska rješenja je dao Tiho Ravlić, a sadržaje je uredio i dao doprinose njima (uz sve ostale stručnjake Muzeja Slavonije) i muzejski pedagog. Web stranica je službeno promovirana 12.ožujka 2009. Od tada muzejski pedagog redovno ažurira web stranicu sažecima izložbi i najavama događanja, za koje velikim dijelom sam piše ili priprema tekstove, uz lektorsku pomoć kolegica iz knjižnice Muzeja.

Kada je Muzej Slavonije kupio od tvrtke Echo d.o.o. interaktivni info pult, muzejski pedagog je dobio još jedno zaduženje – uređivanje sadržaja info pulta. Tekstove je dao muzejski pedagog, a dizajnerska i programska rješenja je prvotno dao obrt Ofir d.o.o. Dopunu info pulta novim programskim rješenjima je dao obrt F13 d.o.o. , koja se uz istu razinu kvalitete pokazala značajno jeftinijom. Info pult pored osnovnih informacija (o muzeju i aktualnim izložbama) nudi i edukativne igrice s digitaliziranim fotografijama muzejskih predmeta te slanje elektroničkih (virtualnih) razglednica, koje su posjetitelje, kako mlade, tako i nešto starije, više privukle

(bez stvarne namjere pedagoga) nego osnovne informacije koje pult pruža. Svojim interaktivnim mogućnostima info pult je korišten i u 14. muzejskoj edukativnoj akciji pri odabiru / uokvirivanju muzejskih predmeta, Info pult je službeno promoviran 12. ožujka 2009. godine. Info pult se redovno ažurirao do ljeta 2010. godine.

SEKUNDARNA DOKUMENTACIJA

Od siječnja 2009. muzejski pedagog redovno vodi sekundarnu dokumentaciju Muzeja Slavonije u bazi podataka S++. U tijeku 2010. godine pristupilo se i retrogradnom unosu sekundarne dokumentacije u S++. Uz pomoć studentica Informatologije Lee Slabinac i Lucije Mihaljević sređen je Fond izložbi, a uz pomoć kolegice Ivane Knežević sređen je i Fond izdavačke djelatnosti. U dvije godine u bazu podataka S++ je uneseno 742 zapisa. Za potrebe vođenja sekundarne dokumentacije kupljen je fotoaparat Minolta P-90.

OSTALO

U suradnji s Mit studiom d.o.o. i njihovom dizajnericom Mirtom Kapetanović izrađena je nova muzejska signalizacija.

*Denis Detling, prof.
muzejski pedagog*

